

Port Management and Educational Needs of the Sector: A Study in Ports

A. Murat Köseoğlu*, Enes Oğuzhan Ağca, Türkan Müge ÖZBEKLER *****

* Okan Üniversitesi, **Uludağ Üniversitesi, ***Yaşar Üniversitesi

E-mail: murat.koseoglu@okan.edu.tr, oguzhan.agca@uludag.edu.tr

Copyright © 2015 A. Murat Köseoğlu, Enes Oğuzhan Ağca, Türkan Müge ÖZBEKLER. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

Ports, as well as the load transfer, performs the coordination of many commercial and legal processes. They are also in relationship with a lot of organizations or people at the same time during such activities, such as shippers, exporters, importers, logistics companies, public authorities, banks, insurance companies. Through this process, the ports are making a significant contribution to the national economy. Ports have own types of services and operational processes. Even if a port staff delays his job the entire service slows down because all processes directly connected with each other. The most important component of ensuring the effectiveness and efficiency of ports is human resources. Human mind is the most important difference that distinguishes humans from other species. The mind is a phenomenon that developing and strengthening by education. So the port staff needs to get a good education for the development of ports. The purpose of this study is to determine the educational needs of port staff according to the needs of port sector. Program content in undergraduate and graduate levels at the universities concerned before working with port operations were examined in this context. In this context the program contents examined first at the undergraduate and graduate levels in the universities concerned with port operations. Then the educational needs of the port industry are set out. Later the compatibility of the current situation with the sector needs is examined. As a result of aforementioned study, it has been determined that current situation is not fully meeting the sector needs. According to the identified results, new proposals have been made based on the needs of the sector.

Keywords: Ports, port education, port management, port operations, port planning

JEL-Classification: I21, I25, L97

Liman Yönetimi ve Sektörün Eğitim İhtiyaçları: Liman İşletmelerinde Bir Araştırma

ÖZET

Limanlar, yük aktarımının yanı sıra birçok ticari ve yasal işlemin koordinasyonunu gerçekleştirir. Söz konusu faaliyetler esnasında limanlar yükletenler, ihracatçılar, ithalatçılar, lojistik şirketleri, kamu otoriteleri, bankalar, sigorta şirketleri gibi birçok sayıda örgüt ya da kişilerle aynı zamanda ilişki içerisinde. Bu süreçte limanlar ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. Limanların kendine has hizmet çeşitleri ve operasyonel süreçleri vardır.

Söz konusu süreçlerin birbirleriyle doğrudan bağlı olması sebebi ile bir personelin dahi gecikmesi tüm hizmeti yavaşlatmaktadır. Limanlarda etkinlik ve verimliliği sağlamanın en önemli vasıtası insan kaynaklarıdır. İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli farklılık akıldır. Akıl ise eğitim ile gelişen ve güçlenen bir olgudur. Limanların gelişimi için liman personelinin iyi bir eğitim almasına ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın amacı liman yönetiminde çalışanlarının eğitim ihtiyacının sektör ihtiyaçları doğrultusunda tespit edilmesidir. Bu kapsamda çalışmada önce limancılık ile ilgili üniversitelerdeki lisans ve önlisans düzeyindeki program içerikleri incelenmiştir. Daha sonra sektörün ihtiyaçlarını ortaya konmuştur. Devamında mevcut durumun sektör ihtiyaçlarını karşılayabilirliği incelenmiştir. Söz konusu inceleme neticesinde genel olarak ülkemizdeki limancılık eğitimlerinin ihtiyaçları tam olarak karşılayamadığı tespit edilmiştir. Anılan tespit neticesinde sektör ihtiyaçlarına yönelik olarak yeni önerilerde bulunulmuştur.

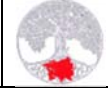
Anahtar Kelimeler: Limanlar, limancılık eğitimi, liman operasyonları, liman planlama, liman yönetimi

1. Giriş

Türkiye’de denizcilik eğitimi 1800’lü yıllarda ilk olarak gemilere zabıt yetiştirmek üzere başlamıştır. Başlangıçta uygulanan ders programlarında ağırlıklı olarak güverte dersleri yer almış; liman yönetimi ve operasyonlarına ilişkin dersler ise oldukça kısıtlı kalmıştır. Küreselleşme ile birlikte ticaretin artması neticesinde Türkiye’de dış ticaret taşımalarının yarısından fazlası denizyolu ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Denizyolu taşımacılığının artması ile geleneksel olarak işletilen ve her türlü yüke hizmet veren limanlar, yerini belirli yük türlerine hizmet veren uzmanlaşmış limanlara bırakmıştır. 2000’li yıllarda küresel rekabetin hızla artmasıyla, limanlarda eğitilmiş ve iyi yetişmiş personel ihtiyacı daha çok hissedilmeye başlanmıştır. İşletmelerde eğitilmiş ve iyi yetişmiş personel, hizmet kalitesini olumlu yönde etkilemekte ve söz konusu etki liman işletmelerine rekabet avantajı sağlamaktadır (Schiesinger, 1991). Günümüzde işletmeler faaliyetlerinde etkinlik ve verimlilik sağlamaya çalışmaktadır. Bir işletme faaliyetlerinde etkin ve verimli olabilmek için konusunda eğitilmiş personellere ihtiyaç duyar. (Ereş,2007) Eğitilmiş ve iyi yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak için üniversitelerde ders programlarına liman işletmeciliği ve yönetimi dersleri eklenmiş, deniz işletmeciliği ve yönetimi alanında eğitimler veren bölümler açılmıştır.

Limancılığın geleneksel kimlikten çıkıp modern tesisler olmaya başlaması, bilimsel bakış açısıyla olaylara yaklaşacak eğitilmiş personel ihtiyacı oldukça artmıştır. Ancak günümüz liman yöneticileri en büyük sıkıntılarının yetişmiş eğitilmiş personel bulunması olduğunu belirtmektedirler. Bu gözlem, çalışmadaki görüşme soruları içerisinde de sektör çalışanları tarafından desteklenmiştir. Bazı verimlilik ve etkinlik temelli çalışmalarda (Yücel, 1997) personelin etkileri incelenmiş olsa da yapılan incelemelerde sadece eğitim ve insan açısından bakış geliştirecek bir akademik çalışma ile karşılaşılmasıdır. Bahsi geçen sebepler bu çalışmanın yapılmasını ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

Bu kapsamda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli (Büyüköztürk vd. 2012) kullanılarak liman sektöründe hizmet veren personelin eğitim ihtiyaçlarının, gerçekleştirilen operasyonlar doğrultusunda, belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sektördeki eğitilmiş personel eksikliğine farklı bakış açıları getirebilecek yeni çalışmalara temel oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Çalışmada öncelikle deniz ve liman işletmeleri ile ilgili üniversitelerdeki lisans ve önlisans programları değerlendirilmiştir. Limancılık sektöründeki fonksiyonel yapılar ile sektörün eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşme tekniği uygulanmıştır.

2. Literatür Taraması

2.1. Genel Bilgiler

İnsanoğlunun kavimler halinde dünya üzerine dağılması üzerine bu kavimlerin ticari ve kültürel değişimleri de başlamıştır. Bahsedilmiş olunan bu ticari değişim ihtiyacı neticesinde ticaret kavramı ortaya çıkmış ve buna paralel olarak günümüzde ulaştırma veya lojistik dediğimiz kavramları doğurmuştur. (Köseoğlu ve Acar 2014), Bir yerden başka bir yere ulaştırılmak istenen yüklerin belirli hacimlerde taşınması ancak belirli araçlar ve teknikler ile mümkün olmuştur. Gemilerin ve limanların keşfi de bahsetmiş olduğumuz ihtiyaçlar üzerine gerçekleşmiştir. Bu bölümde liman kavramının tanımı ile limancılığın tarihsel gelişimi konularından bahsedilecektir.

2.1.1 Liman Kavramı

Tarih boyunca insanoğlu doğa ile uyumlu şekilde (kimi zaman doğaya meydan okuyarak ki, bu meydan okumalar çoğunlukla hüsrana sonlanmışlardır) gemi ve kıyı tesislerini geliştirerek günümüzdeki hale getirmişlerdir. Her geçen gün de küreselleşmenin artması ile gemi ve bu gemileri elleçleyebilecek limanların gelişimi devam etmektedir. Bu değişimler gemi ve liman tanımlarını da sürekli olarak değiştirmektedir. Literatürde mevcut olan bazı liman tanımları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

Liman, içinde yüklerin gemilere yüklendiği ve/veya gemilerden boşaltıldığı, gemilerin sıralarını beklediği ya da beklemlerin istendiği veya beklemek zorunda bırakıldığı yerleri de içine alan bir terminal ya da saha olarak tanımlanabilmekte ve diğer ulaştırma biçimlerine yönelik olanaklara da sahip olup, bu özelliği ile ulaştırma modları arasında bütünleşmeyi de sağlamaktadır (Branch, 1986). Alderton (1995) limanları, gemilerin yavaşlığı ve demirlediği, yüklerin gemiden karaya, karadan gemiye transferi için gerekli ekipmanlara sahip alanlar olarak tanımlamaktadır

Limanlar rıhtım veya iskelelerine gemilerin, deniz taşıma araçlarının yanaşıp bağlayabileceği veya su alanlarına demirleyebileceği imkânları kapsayan, tekneden kıyıya, tekneden tekneye, kıyıda tekneye yük veya insan nakli, teknelerin bağlanıp kaldırılması ya da demirlemesi eşyanın karada ve denizde teslimine kadar muhafazası için tesisleri ve imkânları bulunan sınırlandırılmış kara ve deniz alanlarıdır (Altunçubuk, 2000).

Ulaştırma zincirinde çok sayıda faaliyetin yerine getirilmesinde düğüm noktasını oluşturan limanlar; yükleme/boşaltma, römorkaj, depolama gibi temel işlevlerinin yanında yükletenler, ihracatçılar, ithalatçılar, lojistik şirketleriyle devlet otoriteleri, bankalar, sigorta şirketleri gibi birçok sayıda örgüt ya da kişilerle ilişki içerisindeyler (Çetin, 2012). “açılardan çok farklı önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası pazarlama fonksiyonlarının yerine getirilmesinde bu fonksiyonların etkin ve ekonomik olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Esmer, 2010).

Yukarıda kronolojik olarak sıralanmış tanımlardan da anlaşılacağı üzere 80’lerde limanların sadece gemilerin barındığı ve elleçleme yapıldığı yerler olarak tanımlanmıştır. 90’lara gelindiğinde bu tanım içine ekipmanların önemi de eklenmiş, 2000 yıllara gelindiğinde ise terminal sahalarındaki operasyonlara ve bu sahalarda eşyaların muhafazasına da vurgu yapılmıştır. 2010 yılına geldiğimizde ise limanlar gerçekleştirdikleri operasyonlar haricinde ulusal ve uluslararası arenada bulunduğu bölgenin ekonomik bir gücü olarak tanımlanmaktadır.

Bütün bu tanımlar ışığında günümüzde limanları kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz. Limanlar denizyolu taşımacılığını diğer taşımacılık modlarına dönüştüren ve bu dönüşümü ekipman ve

personel yardımıyla gerçekleştiren, bulunduğu bölge ve ülkelerin ekonomik can damarlarıdır (UNTCTAD,2009). Bölgenin gelişimi için kendini geliştirmek ve ilerletmek zorunda olan limanlar bu gelişimi ancak kaliteli ekipman ve bu ekipmanları sevk ve idare edecek kalifiye iş gücü ile gerçekleştirebileceklerdir.

2.1.2 Liman Yönetimi ve Tarihsel Gelişimi

Limanlar önceleri klasik yapıdaydı. Gemiler de bölgedeki bütün yük türlerini taşıyabilecek biçimde yapıldı (kırkambar tipi gemiler); limanlar da değişik yük türlerini (parça yük, dökme yük, sıvı yük vb.) aynı gemiye yüklerdi. Bu sebeple gemiler taşıma hattının genel gereksinimi için düşünülmüştü. Daha sonraları bu anlayış değişerek her çeşit yükü aynı gemiyle taşımanın maliyetli olduğu anlaşıncaya gemiler, taşımada ekonomi sağlayabilmek için, yüke ayak uydurur oldular. Sonuçta da, çok çeşit yük için yapılar olma özelliğini yitirip tek çeşit ya da birkaç çeşit (kombine) yük taşımaya uyarlandılar. Bu şekilde de, gemilerin sefer süreleri düşüp, limanların elleçleme hızı yükselmiştir (Akten ve Albayrak, 1988).

Limanların tarih boyunca yapılan tanımlarının değişimini ve verdikleri hizmet açısından yapılan ayrımlar incelendiğinde günümüz limanlarında insan gücünün azaldığını, IT tabanlı hizmet üretiminin arttığını ve hizmet kalitesinin yükseldiği anlaşılmaktadır. Limanlardaki yüksek hizmet kalitesi üretme ihtiyacı ve bilişim altyapılarının artması eğitilmiş personel ihtiyacını her geçen gün daha da artmaktadır.

2.2 Liman Yönetimindeki Fonksiyonel Yapılar

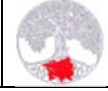
Bu bölümde limanlarda bulunan fonksiyonel yapılar incelenecektir. Günümüz limanlarındaki organizasyonel yapılar incelendiğinde; muhasebe, insan kaynakları, idari işler gibi her işletmede bulunan destek birimler haricinde liman işletmelerine özel departmanları aşağıdaki gibi ayrıldığı görülmektedir. Bu ayrım yapılırken “Liman İşletme” olarak belirtilen fonksiyonel yapı her departmanın bilmesi gereken genel bilgileri içeren bir departman olarak özellikle ayrı ele alınmıştır. Bunun haricinde satış ve iş güvenliği birimini de aslında her işletmede bulunan bir birim olmamasına rağmen fonksiyonlar arasına alınmıştır. Bundaki en önemli sebep liman işletmelerindeki satış ve iş güvenliği kavramının diğer işletmelerden ve hizmet pazarlamalarından farklı olmasıdır. Bu bilgiler ışığında dokuz fonksiyonel yapı ve yaptıkları işler aşağıda belirtilmiştir (Ağca ve Köseoğlu, 2013).

2.2.1 Liman İşletme Fonksiyonu

Bu fonksiyon yukarıda da bahsedildiği üzere bütün birimlerce bilinmesi gereken ortak bilgileri (dersleri) eşleştirebilmek adına oluşturulmuştur. Bu kapsamdaki görev ve sorumlulukların önemli kısımları aşağıda belirtilmiştir.

Ekibin görev tanımlarını oluşturmak, eğitim ihtiyaçlarını belirlemek. Eğitim vermek/verilmesini sağlamak, çalışanların niteliklerine uygun işlerde görevlendirmelerini sağlamak, vardiya çizelgesinin oluşturmak, çalışanların performanslarını değerlendirmek, personelin işe alım, çıkarım, terfi ve disiplin işlemlerine katkı vermek yıllık izin planlaması yapmak/yapılmasını sağlamak. Mesleki gelişim uygulamalarını desteklemek. Alanı ile ilgili mevzuat değişikliklerini takip etmek, kıyaslama çalışmalarını desteklemek ve katılmak.

Yasal mevzuatlar kapsamında emniyetli ve düzenli çalışma ortamı sağlamak, gerekli kaynakları (insan, ekipman, zaman vs.) ayırmak. Operasyon sürecinde taşeronlarla ilgili işleri yürütmek (Sözleşmelerin hazırlanmasına katkı vermek, taşeron seçiminde önerilerde bulunmak, taşeronlara operasyon süreçleri ile ilgili bilgi vermek, taşeron hizmetlerinin sözleşme hükümlerine uygun olarak gerçekleşmesini sağlamak, hak edişleri düzenlemek, kesilen faturaları kontrol etmek, taşeron ile ilgili şikâyet ve talepleri almak, ilgililere bildirmek, taşeron personelinin eğitim ihtiyaçlarını belirlemektir.

2.2.2 Genel Kargo ve Dökme Yük Operasyonları Fonksiyonu

Bu fonksiyonda çalışan personeller bulundukları pozisyonlara göre değişiklik gösterecek şekilde, sorumluluk sahalarındaki genel kargo ve dökme yük operasyonlarının yasalara ve şirket politika ve kurallarına uygun şekilde yürütülmesi, süreç içerisinde tutulması gereken kayıtların usulüne uygun olarak tutulması, muhafaza edilmesi ve kontrol edilmesi, raporlanması, bütçe değerlerinin ve maliyetlerin takibinin yapılması, süreçlerin iyileştirilmesi ve ilgili ekibi yönetilmesinden sorumludurlar.

Genel Kargo Operasyonlarını plan doğrultusunda tam, zamanında, hasarsız ve verimli olacak şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak ve raporlamak. Genel Kargo Operasyonlarının güvenlik ve emniyet kurallarına uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için gereken tedbirleri almak/alınmasını sağlamak, takip etmek, tespit edilen problem ve eksiklikleri ilgili birimlere önerilerde bulunmak. Genel Kargo operasyon sahalarının ilgili dönemlerde sayımlarını yaptırmak ve sayım sonuçlarını sistem üzerinden denetlemek ve ilgili birimlere rapor etmek.

Bakım zamanı gelen ekipmanın operasyonun durumuna göre bakım-onarım yapılmasını sağlamak. Sahaya giren ve çıkan araçların organizasyonunun, kontrolünün ve trafiğinin düzenli olması için gereken tedbirlerin alınmasını sağlamak ve takip etmek.

Sahalarına alınacak malların özellikleriyle ve bu malların müşteri anlaşmalarına ve kanunlara uygun şekilde depolanmasını, muhafaza edilmesini ve korunmasını sağlamak. Operasyon maliyetlendirme ve satın alma çalışmalarına iştirak etmek, bütçe fiili durum değerlendirmesi yapmak. Genel kargo ve dökme yük operasyonlarının maliyetlerini, verimliliklerini kontrol etmek, gerektiğinde aksiyon almak ve raporlamak diğer bazı görevleridir.

2.2.3 Konteyner Operasyonları Fonksiyonu

Sorumluluk sahalarındaki konteyner sürecinin yasalara ve işletme politika ve kurallarına uygun şekilde yürütülmesini, süreç içerisinde tutulması gereken kayıtların usulüne uygun olarak tutulması, muhafaza ve kontrol edilmesi, raporlanması, bütçe değerlerinin ve maliyetlerin takibinin yapılması, süreçlerin iyileştirilmesi ve ilgili ekibi yönetilmesi bu fonksiyonun temel görevleridir.

Fonksiyon da çalışacak personellerin bulundukları pozisyona göre detay görevleri sıralamak gerekirse ise bunlar şu şekildedir: Sahanın durumunu rutin olarak takip etmek, yük sahibinden yükleme ve tahliyeler ile ilgili bilgileri almak, saha durum analizi yaparak yükün özelliğine, niteliğine ve alıcısına göre istif, depolama yerlerini, koşullarını ve yöntemlerini belirlemek. Belirlenen yerin uygun koşullarda hazırlanmasını sağlamak.

Konteyner otomasyon program uygulamalarının geliştirilmesi ve saha uygulamalarının yapılmasını sağlamak. Operasyon maliyetlendirme ve satın alma çalışmalarına iştirak etmek. Konteyner operasyon maliyetlerini, operasyon verimliliklerini kontrol etmek ve iş hedefleri doğrultusunda iyileştirmek ve raporlamak.

2.2.4 Ro-Ro Operasyonları Fonksiyonu

Ro-Ro gemilerine yüklenecek olan mobilize yüklerin tahliye ve yükleme, sahada veya depolarda istiflenmesi ve muhafaza edilmesi ile ilgili her türlü operasyonları kapsamaktadır. Bu fonksiyon ile ilgili genel görevler aşağıdaki gibidir.

Operasyonun talimat ve plan doğrultusunda tam, zamanında, hasarsız ve verimli olacak şekilde gerçekleşmesini ve kayıtların tutulmasını sağlamak. Sahanın durumunu rutin olarak takip etmek, operasyonlar ile ilgili bilgileri almak ve istendiğinde raporlamak. Operasyon planlama toplantılarının sonucunda ilgili bilgileri ve planlamaları ilgili çalışanlara aktarmak, iş

emirleri oluşturmak, sahanın durumuna ve değişen taleplere göre planı ve iş emirlerini gerektiğinde revize etmek. Ro-Ro operasyon sahalarında gerçekleşen operasyonların sistem giriş ve çıkışlarının gerçekleştirilmesinin sağlamak. Terminal sahasının en verimli şekilde kullanmak için yerleşim planları hazırlayıp, uygulamaya koymak. Uluslararası Ro-Ro liman uygulamalarının takibinin yapılarak ilgili limanlardaki farklılıkların limanımıza uygulanabilirliğini araştırmak bununla ilgili çözüm yolları üretmektir.

2.2.5 Sıvı Yük Operasyonları Fonksiyonu

Sıvı yüklerin (ambalajlanmış sıvı yükler hariç olmak üzere) tahliye ve yükleme, sahada veya depolarda istiflenmesi ve muhafaza edilmesi ile ilgili her türlü operasyonları kapsamaktadır.

2.2.6 Liman Planlama, Raporlama ve Dokümantasyon Fonksiyonu

Limanın trafik, ekip ve ekipman planlamasının yapılması, fabrika limanları için charter sözleşmelerine destek verilmesi, gümrüksel açıdan gerekli olan bütün resmi dokümantasyonlarının takip edilmesi, yönetim ve diğer birimlere gerekli raporlamaların yapılması işlemlerini kapsamaktadır. Ayrıca diğer bazı görevleri aşağıda belirtilmiştir.

Limana yanaşacak olan gemilerin günlük yanaşma programını ilgili süreç sahipleri ile beraber hazırlamak ve raporlamak. Genel kargo, konteyner ve ro-ro gemilerinin operasyonel çalışma raporlarının ilgili sistem girişlerinin yapılmasını sağlamak, faturaya temel teşkil eden bilgilerinin satış departmanına ulaştırılmasını takip etmek. Sisteme girilen verilerin, operasyon raporlarının, ilgili birimlere çıktıların hazırlanmasını sağlamak. Aylık departman karnesine temel olacak verilerin konsolide olarak hazırlanıp raporlanmasını sağlamak. Limana gelen gemilere ilişkin yasal evraklar içerisinde bulunan hazırlık mektubunu (NOR – Notice of Readiness) ve zaman çizelgesini (SOF – Statement of Fact) kontrol etmek, gerektiği takdirde ilgili düzeltmeleri yapmak. Limana yanaşacak olan gemilerin (gemi teknik durumlarını, yük bilgilerini, gümrük evrak durumlarını, navlun sözleşmesi (C/P – Charter Party) şartlarını, vb.) ilgili bilgilerin doğruluğunu takip ve kontrol etmek, operasyonları bu bilgiler dâhilinde yönlendirmek ve ilgili birimleri bilgilendirmektir.

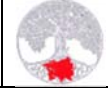
2.2.7 İş Makineleri Yönetimi Fonksiyonu

Bütün diğer operasyon birimleri için gerekli olan iş makinelerinin tedarikini, iş makinelerinin gerekli kontrollerini yapmakla yükümlüdür. Özellikle ekipmanların verimli ve etkin kullanılması yükü bu departmanın sorumluluğu altındadır. Bu kapsamda diğer önemli görevleri:

Saha Planlama, ekip/ekipman organizasyonu ve operasyon gerçekleştirme ile operasyonun iş planı doğrultusunda tam, zamanında, hasarsız ve verimli olacak şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak. Sahanın durumunu rutin olarak takip etmek, operasyonlar ile ilgili bilgileri almak, saha durum analizi yaparak yöntemlerini belirlemek. İş makineleri ve operatörlerinin vardiya planlanmasını kontrol etmek. Bakım zamanı gelen iş makineleri ve donanımlarının operasyonun durumuna göre bakımlarının yapılmasını sağlamak. İş makinelerinin tamir ve bakımlarının atıl kalmalarını önlemek. 3 ayda bir iş makinelerinin TMMOB kontrollerini yaptırılmasını sağlamak. İş makineleri tedarikçileri ile yapılan çalışmaları koordine etmek. İş makinelerinin çalışma alanlarını kontrol ederek hasar görmelerini önlemektir.

2.2.8 İş Güvenliği Çevre ve Kalite Fonksiyonu

Bütün operasyonların iş güvenliğinden, yapılacak operasyonlarda oluşabilecek risklerden, çevresel risklerin operasyonel olarak değerlendirilmesinden ve bu operasyonların

belirli kalite sistemi çerçevesinde yürütülmesinden sorumludur. Bu kapsamdaki bazı diğer görevleri:

Liman işletmesinde ISG ve çevre konularında işletme standartları ve yasal yükümlülükler paralelinde gerekli koşulları oluşturmak, devamını sağlamak, takibini yapmak ve raporlamak. Yasal mevzuat değişikliklerini takip etmek, liman işletmeleri ile ilgili olanları ilgili birimlere haber vermek. ISG ve çevre ile ilgili mevzuat ve standart değişikliklerinde, uyum sağlanması için gerekli çalışmaları başlatmak, raporlamak ve uygulamaları takip etmek. Liman işletmesindeki ISG ve çevre risk değerlendirmelerinin yapılmasını koordine etmek, değerlendirme çalışmalarında yer almak ve güncel kalması için takibini sağlamak. Liman işletmesindeki tehlike ve risklerle ilgili periyodik saha değerlendirmeleri yaparak raporlamak, gerekli iyileştirmelerin yapılması için öneriler geliştirmek ve organize etmek. ISG ve çevre için liman işletmesindeki yapılan iyileştirme çalışmalarında önceki ve sonraki süreçlerini belgeleyerek raporlamak. Yapılan yatırımlarda ve değişikliklerde (yeni ürün/yeni lokasyon vb.) olumsuz çevresel etkileri ve ISG risklerini, standart ve yasal yükümlülükler paralelinde değerlendirerek, uygunsuzlukları ilgililere yazılı ve sözlü olarak bildirmektir.

2.2.9 Satış, Müşteri Hizmetleri ve Tahakkuk Fonksiyonu (Ticaret Fonksiyonu)

Liman hizmetlerinin pazarlanması, yapılan operasyonlar esnasında müşterilerden gerekli geri bildirimin alınması, hizmet sonrasında ise gerekli faturalandırılmaların yapılmasından ve en önemlisi müşteri memnuniyetinin sağlanmasından sorumludur.

Liman işletme satış yapısı dâhilindeki satış, müşteri hizmetleri ve faturalandırma faaliyetlerini yerine getirmek. Satış esnasında operasyonel süreçler ile müşteriler arasındaki iletişimde aktif rol almak ve süreçleri takip etmek. Liman satış sürecini takip ettiği müşterilerin yeni iş imkânlarını tahlil etmek ve mevcut müşterilerin ihtiyaçlarını belirleyerek bu talepleri karşılayabilecek çözümler geliştirilmesinde katkıda bulunmak. Talep edilen hizmetler için fiyatlandırma çalışmalarını yapmak, fiyat tekliflerini müşterilere iletmek ve takibini yapmak. Liman satışı grubunda süreçlerin etkin şekilde yönetilmesine katkıda bulunmak. Liman satış departmanının yıllık ciro büyüklüğünün iş hacminin ve karlılığının bütçeler dâhilinde tutturulmasını üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirerek sağlamak. Liman müşterileri ile ilgili dönemsel teklif, kontrat ya da hukuki sözleşme çalışmalarına katkıda bulunmak diğer bazı görevleridir.

2.3. Limancılık Lisans ve Önlisans Programları

Ülkemizde sadece limancılık ile ilgili eğitim veren ayrı bir lisans programı bulunmamaktadır. Denizcilik ile ilgili ise on bir adet bölüm bulunmaktadır. On bir bölümün yedi tanesi denizde çalışacak zabıt ve makine mühendisi yetiştirmek üzere kurulduğu amaçlarından belirlenmiştir. Bu çalışmada amaçları liman işletmelerini de kapsayan lisans programları incelenmiştir.

Limancılık ile ilgili eğitim veren ülkemizde sadece on iki önlisans bölümü bulunmaktadır. Bu önlisans programları Deniz ve Liman İşletmeciliği adı altında eğitimlerini sürdürmektedir. Söz konusu lisans ve önlisans programları bölüm amaçları ile birlikte aşağıda incelenmiştir.

2.3.1. Limancılık Lisans Programları

• **İstanbul Üniversitesi/Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği:** Amacı Denizcilik ve Lojistik sektörüne üstün yöneticilik ve girişimcilik meziyetlerine sahip mezunlar verebilmektir. Verilen eğitim, temel mühendislik eğitiminin üzerine genel işletme kavramlarıyla birlikte

fazladan denizcilik mesleğinin kavramlarını koyarak sektörün istediği özelliklerle tam olarak örtüşmesini sağlayacak bir kapsamdadır. (Bolum, 2013)

• **Dokuz Eylül Üniversitesi/Deniz İşletmeleri Yönetimi:** Türkiye'nin denizcilik ilgi ve çıkarları doğrultusunda, toplam kalite, emniyet, güvenlik ve çevre yönetimi felsefesi ile lojistik, ulaştırma, mühendislik ve işletme yönetimi alanlarında lisans ve lisansüstü eğitim - öğretim hizmetleri verir ve deniz ticaret filosuna zabıt yetiştirir. (Misyon, 2013).

• **Kocaeli Üniversitesi/Deniz İşletmeleri Yönetimi:** Amacı ilgili alanda uluslararası nitelikte, sürekli öğrenmeye yatkın, deniz örf ve adetlerini bilen, disiplinli, hızlı ve isabetli kararlar alabilen, denizcilik alanında yönetim ve işletmecilik bilgileri ile donanmış ve genel uygulama yeterlikleri kazanmış denizci yönetici adayları yetiştirmektir (Deniz İşletme, 2013).

• **Bülent Ecevit Üniversitesi / Deniz İşletmeleri Yönetimi:** Deniz işletmeciliğinin karadaki görevleri ile ilgilidir. Amacı denizcilik sektörünün kara ve gemi üzerindeki işlerini evrensel boyutta yerine getirebilen, sorun çözme kabiliyetine sahip, sorumluluk almaya istekli, üretken, girişimci, rekabetçi, sosyal yönü gelişmiş yurtsever meslek elemanları yetiştirmektir. (Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, 2013).

2.3.2. Limancılık Lisans Programları Mesleki Dersleri

Lisans programlarının bütün derslerinden temel dersleri ayırıp mesleki dersleri liman işletmelerindeki fonksiyonel yapı ile karşılaştırdığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Bu inceleme yapılırken farklı üniversitelerdeki benzer dersler araştırmada karışıklık yaratmaması adına aynı ders adıyla anılmıştır.

2.3.2.1. Liman İşletme Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Liman işletme fonksiyonundaki mesleki dersler (Ders İçerik, 2013): Deniz İşletmeciliğine Giriş, Deniz Taşımacılığı Yatırım ve Finansmanı, Denizcilik Ekonomisi, Denizcilik Politikaları, Denizcilik Tarihi ve Kültürü, Liman İşletmeleri Yönetimi, Limancılık Ekonomisi, Lojistik Bilgi Sistemleri, Temel Hukuk, Deniz Hukuku Deniz Sigortası Hukuku, Deniz Ticaret Hukuku, İş Hukuku dersleridir.

2.3.2.2. Genel Kargo ve Dökme Yük Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Genel kargo ve dökme yük operasyonları fonksiyonundaki mesleki dersler (Ders İçerikleri, 2013): Yük İşlemleri ve Gemi Stabilitesi ile Gemiciliğin Temelleri dersidir.

2.3.2.3. Konteyner Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

• Konteyner Sistemleri ve Yönetimi (Ders İçerikleri, 2013).

2.3.2.4. Ro-Ro Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

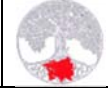
Ro-ro fonksiyonu ile ilgili özelleşen bir ders üniversitelerde bulunmamaktadır.

2.3.2.5. Sıvı Yük Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Sıvı yük operasyonları fonksiyonu ile ilgili özelleşen bir ders üniversitelerde bulunmamaktadır.

2.3.2.6. Liman Planlama, Raporlama ve Dokümantasyon Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Liman planlama, raporlama ve dokümantasyon fonksiyonundaki mesleki dersler (Ders İçerikleri, 2013): Charter Sözleşmeleri, Deniz Ulaştırma Operasyonları ve Dokümantasyon,

Gümrük Mevzuatı ve Gümrükleme İşlemleri, Denizcilik İşletmelerinde Kalite Yönetimi dersleridir.

2.3.2.7. İş Makineleri Yönetimi Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

İş makineleri yönetimi fonksiyonu ile ilgili özelleşen bir ders üniversitelerde bulunmamaktadır.

2.3.2.8. İş Güvenliği Çevre ve Kalite Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

İş güvenliği çevre ve kalite fonksiyonundaki mesleki dersler (Ders İçerikleri, 2013): Deniz ve Çevre Koruma, Denizde Güvenlik, Temel İlk Yardım, Sağlık Emniyet Çevre Güvenlik & Kriz Yönetimi, Tehlikeli Maddeler Lojistiği dersleridir.

2.3.2.9. Satış, Müşteri Hizmetleri ve Tahakkuk Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Satış, müşteri hizmetleri ve tahakkuk fonksiyonundaki mesleki dersler (İçerik, 2013): Deniz Ticaretine Giriş ve Hizmet Pazarlaması dersleridir.

2.3.3. Limancılık Önlisans Programları

• **Akdeniz Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Programımızın amacı bu ihtiyacı karşılamak üzere, denizcilik sektörünün temel iş alanlarını oluşturan armatör firmalar, gemi ve yük broker firmaları, freight forwarder firmaları, liman işletmeleri, marina işletmeleri, tersaneler, gemi yedek parça, kumanya, yakıt, yağ, vb. ikmalci firmaları ve denizcilik sektörüne hizmet veren sigorta, finans ve denetleme kuruluşlarına, ayrıca deniz taşımacılığını içinde barındıran lojistik sektörüne bu yönde eğitim almış kalifiye personel yetiştirmektir (Deniz ve Liman İşletmeciliği, 2013).

• **Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Deniz ve Liman İşletmeciliği programımızın ana amacı, ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünü sektöre kazandırabilmektir. (Deniz ve Liman İşletme, 2013).

• **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Bu programı bitirecek olan öğrenciler, “Deniz ve Liman İşletme Meslek Elemanı” unvanı ile Deniz ve Liman İşletmelerinde, Turizm Sektöründe, Yat ve Yat Limanı İşletmelerinde, Gemi Acentelerinde, çeşitli kademelerde görev alabilirler (Liman, 2013).

• **Kastamonu Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Deniz ve Liman İşletmeciliği Programının amacı uluslararası ticaretinin en büyük kısmını deniz yolları ile gerçekleştirmekte olan ülkemizde deniz taşımacılığı ve limancılık alanlarında uzmanlaşmış nitelikli iş gücüne olan ihtiyacı karşılamaktır. Program, öğrencilere temel denizcilik bilgisi ve liman işletmeciliği konusunda hem teorik hem de uygulamalı bir eğitim sağlamaktadır. (Ulaştırma Hizmetleri Deniz Liman İsl, 2013).

• **Kocaeli Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Deniz ve liman işletmeciliği programının amacı denizcilik işletmelerine ara insan gücü ve orta düzey yönetici yetiştirmektir. Konu programdan mezun olan öğrenciler denizcilik sektörünün işletme kısımlarında görev alabilecek yeterlilikte olmaktadır (Kocaeli Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013).

• **Mersin Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Deniz ve Liman İşletmeciliği Programından mezun olacak öğrenciler “Yat Kaptanı” yeterliğine sahip olacaklardır. Bu programdan mezun olan öğrenciler ayrıca deniz acentelerinde, brokering, forwarding, armatörlük ve lojistik firmalarında çalışabileceklerdir (Mersin Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013).

• **Okan Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Mezun olan öğrenciler, denizcilik endüstrisinde, deniz işletmeleri, liman işletmeleri, liman idaresi, deniz turizmi yat limanları, balıkçı limanları, iç sulardaki limanlarımızda liman idare ve işletmeciliği, gemi bakım- onarım tesisleri, gemi acente hizmetleri, lojistik ve gümrükle ilgili birimlerde çalışabilmektedirler (Okan Deniz ve Liman İşletmeciliği, 2013).

• **Piri Reis Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Deniz ve Liman İşletme programının amacı mezunlarını deniz teknik ve ticari yönetim, limanlar ve terminaller, gemi brokerliği, gemi acenteciliği, gemi sigortacılığı şirketlerindeki görevlere hazırlamaktır. (Piri Reis Liman, 2013).

• **Sinop Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Program ilgili kurum ve kuruluşlara yönelik deniz ve liman işletmeciliği meslek ara elemanlarını yetiştirmeyi planlamaktadır. Ayrıca bu program öğrencilerine yat kaptanlığı eğitimi verilerek, mezun olan öğrenciler Denizcilik Müsteşarlığının açmış olduğu sınavlara giriş hakkı kazanır (Sinop Liman, 2013).

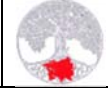
• **Uludağ Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Amacı deniz ve liman işletmeciliği bölümü mezunlarını denizcilik ile ilgili çeşitli firmalarda, armatör şirketlerinde, gemi acentelerinde, lojistik şirketleri denizcilik bölümlerinde, limanlarda, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında, ilgili sivil toplum örgütlerinde istihdam edilebilecek şekilde eğitim vermektir. (Uludağ Deniz Liman İşletmeciliği, 2013).

• **Yalova Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Programın amacı denizcilik ve liman işletmelerinde ara insan gücü ve orta düzey yönetici yetiştirmektir. (Program Hakkında, 2013).

• **Yaşar Üniversitesi / Deniz ve Liman İşletmeciliği:** Deniz ve Liman İşletmeciliği Programının amacı uluslararası ticaretinin en büyük kısmını deniz yolları ile gerçekleştirmekte olan ülkemizde deniz taşımacılığı ve limancılık alanlarında uzmanlaşmış nitelikli iş gücüne olan ihtiyacı karşılamaktır. (Yaşar Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013).

2.3.4. Limancılık Önlisans Programları Mesleki Dersleri

Önlisans programlarının bulunan derslerden temel dersler ayrılıp, mesleki dersler liman işletmelerindeki fonksiyonel yapı ile karşılaştırılmıştır. Bu inceleme yapılırken farklı üniversitelerdeki benzer dersler araştırmada karışıklık yaratmaması adına aynı ders adıyla anılmıştır

2.3.4.1. Liman İşletme Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Liman işletme fonksiyonundaki mesleki dersler (Ders İçerikleri, 2013): Liman İşletmeciliği Yönetimi, Denizcilik Terminolojisi, Denizcilikte İnsan Kaynakları, Dünya ve Denizcilik Tarihi (Yaşar Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013), Gemi ve Liman Bilgisi (Müfredat, 2013) derslerdir.

2.3.4.2. Genel Kargo ve Dökme Yük Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Genel kargo ve dökme yük operasyonları fonksiyonundaki mesleki dersler: Genel Kargo Operasyon (Müfredat, 2013) ve Yük İşlemleri ve Gemi Stabilitesi (Ders İçerikleri, 2013) dersleridir.

2.3.4.3. Konteyner Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Konteyner operasyonları fonksiyonunda mesleki ders olarak konteyner sistemleri ve İşletmeciliği (Ders İçerikleri, 2013) dersi bulunmaktadır.

2.3.4.4. Ro-Ro Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Ro-Ro operasyonları fonksiyonundaki mesleki olarak Ro-ro Operasyon (Müfredat, 2013) dersi bulunmaktadır.

2.3.4.5. Sıvı Yük Operasyonları Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Sıvı yük operasyonları fonksiyonu ile ilgili özelleşen bir ders üniversitelerde bulunmamaktadır.

2.3.4.6. Liman Planlama, Raporlama ve Dokümantasyon Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

Liman planlama, raporlama ve dokümantasyon fonksiyonunda: Antrepo Rejimi (Müfredat, 2013), Gemi Kiralama ve Brokerlik (Yaşar Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013), Deniz Meteorolojisi (Yaşar Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013), Gümrük Mevzuatı ve İşlemleri (Ders İçerikleri, 2013), Denizde Ulaştırma Operasyonları ve Dokümantasyon (Ders İçerikleri, 2013), Planlama (Müfredat, 2013) mesleki dersleri bulunmaktadır.

2.3.4.7. İş Makineleri Yönetimi Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

İş makineleri yönetimi fonksiyonu ile ilgili özelleşen bir ders üniversitelerde bulunmamaktadır.

2.3.4.8. İş Güvenliği Çevre ve Kalite Fonksiyonundaki Mesleki Dersler

İş güvenliği çevre ve kalite fonksiyonunda: Denizde Güvenlik (Yaşar Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013), Temel İlk Yardım (Kocaeli Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, 2013), Tehlikeli Yük Taşımacılığı (Ders İçerikleri, 2013), İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı (Müfredat, 2013) dersleri bulunmaktadır.

2.3.4.9. Satış, Müşteri Hizmetleri ve Tahakkuk Fonksiyonundaki Mesleki Dersler:

Satış, müşteri hizmetleri ve tahakkuk fonksiyonunda: Deniz İşletmelerinde Finansal Yönetim (Müfredat, 2013) ve Denizcilik Taşımacılığında Pazarlama (Ders İçerikleri, 2013) dersleri bulunmaktadır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Küreselleşme ile birlikte lojistik oldukça önem kazanmış ve güçlü bir rekabet unsuru haline gelmiştir. Bu süreçte limancılığın geleneksel kimlikten çıkıp modern lojistik tesisler olmaya başlaması, bilimsel bakış açısıyla ihtiyaçlar doğrultusunda olaylara yaklaşacak eğitimli personel ihtiyacını da artmıştır (Keskin,2006). Günümüzde liman yöneticilerinin yaşadıkları sorunların temelinde ihtiyaca yönelik yeterli eğitimli personel eksikliğinin bulunmaktadır. Söz konusu eksiklik bu çalışmanın yapılmasına temel gerekçe oluşturmuştur. Bu kapsamda araştırmanın amacı öncelikle sektörün ihtiyaç duyduğu sahadaki fonksiyonel konuları ortaya koymak daha sonra mevcut lisans ve önlisans programlarının bu ihtiyaçları karşılayabilirliğini araştırmaktır.

3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma evreni olarak Türklim (Türk Limancılar Derneği) üye limanlarından sadece yolcu ve tır/kamyon elleçleyen (feribot yanaşan limanlar) limanlar hariç olarak 45 liman belirlenmiş ve 16 farklı limandan toplam 40 sektör profesyoneli belirlenerek görüşme yapılmıştır. Yolcu ve feribot terminallerinin yönetim ve işletme bakımından çok farklılık arz etmesi sebebi ile çalışmamızda kapsam dışı tutulmuşlardır. Limanların fonksiyonlarına ayrılması esnasında birçok işletmede bulunan muhasebe ve insan kaynakları gibi destek fonksiyonlar da kapsam dışı tutulmuştur.

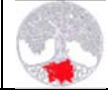
Üniversite olarak Türkiye’deki devlet ve özel üniversitelerin limanlar ile ilişkili bölümleri incelenmiştir. Sadece denizde çalışacak personel yetiştirmeyi amaçlayan bölümler kapsam dışında tutulmuştur. Kapsam içerisinde olan bölümlerin detaylı incelemesinde sadece mesleki dersler ele alınmıştır. Bu derslerin de içerikleri incelenmiş ders kredileri inceleme kapsamı dışında tutulmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışma nitel bir araştırma yöntemi olan durum çalışması deseni kapsamında gerçekleştirilmiştir. Durum çalışmaları, bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak görülmektedir. Durum çalışmalarında bir grup içindeki tüm katılımcılara odaklanmak yerine, daha geniş bilgi toplayabilmek adına bu grup içinden bilgi toplanabilecek belli kesite ait örneği derinlemesine anlayarak içinde bulunduğu durum ile karşılaştırmaya imkan bulunur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2008).

Bir yöntem olarak durum çalışması, zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumun çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) yardımıyla incelendiği, durumların ve duruma bağlı çıkarımların belirtildiği nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, (2007). Bu bağlamda, Limancılık üzerine eğitim veren üniversitelerdeki dersler doküman analizi yöntemiyle incelenerek, çalışmanın ana probleminin incelenmesine yönelik belirlenen çerçevede potansiyel bilgi kaynaklarını oluşturmaktadır. Limancılık sektöründeki fonksiyonel yapılar ile sektörün eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde de veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşme tekniği uygulanmıştır.

Durum çalışmasının planlanması aşamalarından olan ve problem sonuç çıkarımına yönelik, uygun araştırma soru formunun oluşturulmasında öncelikle detaylı literatür incelemesi yapılmıştır. Ardından oluşturulan soru formu ile çalışmanın yapılacağı sektörden iki farklı yöneticinin görüş ve önerileri alınarak soruların içerik ve yeterliliğiyle ilgili ön test çalışması yapılmıştır. Daha sonra oluşturulan soru formuna uzman akademisyenlerin görüşleri de dâhil edilerek en son hali verilmiştir. Görüşmede sorulacak olan soruların cevapları, bilimsel olarak

ifade etmekte ve çıkarım yapmakta daha net olunabilmesi adına beş seçenekli Likert ölçeği ile tasarlanmıştır (.Kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum) .Anketin sonunda ise isteyen katılımcının sorulara ek olarak veya haricinde düşüncesini belirtmek üzere ayrılan açık uçlu soru bölümü bulunmaktadır.Yapılan araştırma kapsamında hazırlanan soru formlarında; sektörün gerektirdiği fonksiyonel konular ve mevcut lisans ve önlisans programlarının sektör ihtiyaçlarını karşılayabilirliğinin sektör profesyonellerince değerlendirilmesine yönelik sorular bulunmaktadır. Araştırmanın sonuç çıkarımı için kritik bilgi kaynağı oluşturan görüşme sorularından bazıları aşağıda belirtilmiştir;

- 1) Limanlarda etkinlik ve verimliliğe insan kaynaklarının etkisi var mıdır?
- 2) Limanlarda çalışacak olan personellere işletme olarak eğitmek zorunda kalıyor musunuz?
- 3) Ülkemizdeki önlisans düzeyindeki limancılık eğitimlerini yeterli buluyor musunuz?
- 4) Ülkemizdeki lisans düzeyindeki limancılık eğitimlerini yeterli buluyor musunuz?
- 5) İlgili bölümlerden yeni mezun olan bir çalışanın konteyner operasyonları bilgisinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- 6) İlgili bölümlerden yeni mezun olan bir çalışanın Roro operasyonları bilgisinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Araştırmaya katılacak liman ve sektör profesyonelleri belirlenerek yapılan görüşmeler vasıtasıyla sektör çalışanlarından elde edilen veriler, içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Yöntem olarak içerik analizinin seçimindeki amaç, birbirine benzeyen verileri belirli temalar çevresinde bir araya getirmek ve belirli kurallara dayalı kodlamalarla metnin sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlenerek, sistematik bir düzen ve yorumunu ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). En son aşama olarak, limancılık eğitimlerinin yeterlilik ve eksikleri kategorik birleştirme yöntemi ile ortaya konarak durumun raporlaştırılması sağlanmıştır.

4. Araştırmanın Bulguları

4.1 Lisans Programları Yeterlilikleri

Liman işletme fonksiyonu bir liman işleminde çalışan beyaz yaka personelin genel olarak bilmesi gereken konuları kapsayacak dersler olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda yapılan görüşme ve gözlem değerlendirmeleri neticesinde bir limanda çalışan beyaz yaka personelin mesleki olarak aşağıdaki konular ile ilgili temel bilgileri bilmesi gerekmektedir: (Planlama ve organizasyon, pazarlama vs. gibi genel konular ele alınmamıştır.)

Meteoroloji ve coğrafi bilgiler, Temel hukuk, Denicilik hukuku, Deniz ticaret hukuku, İş hukuku, Sigortacılık, Genel denizcilik bilgisi, Bilgi sistemleri, Yabancı dil, Ekonomi, yatırım ve finansman, Hizmet satış ve pazarlaması ve Liman operasyonları.

İncelenmiş olunan lisans programlarında temel bilgiler, ekonomi, finansman, denizcilik tarih ve kültürü, bilgi sistemleri, denizcilik hukuku, deniz ticaret hukuku, sigortacılık ile ilgili derslerin mevcut olduğu görülmektedir. Bu dersler sayesinde yeni mezun beyaz yaka bir liman çalışanı gayet yeterli genel bilgilere haiz olmaktadır. Bu genel bilgiler sayesinde işletme içerisinde öğreneceği mesleki bilgileri bir temel üzerine oturabilir ve tecrübe binası sağlam temeller üzerine kurulabilir.

Genel olarak lisans programlarında gemi stabilitesi, elleçleme ve istifleme ilkeleri ile ilgili temel dersler bulunmaktadır. Bu sayede elleçlenecek ürünler ile ilgili temel bilgileri liman beyaz yaka çalışanları elde edebilecektir. Gemilerin stabilitesi ile ilgili temel bilgilere sahip olmayan nice sektör çalışanı yanlış şekilde gemi elleçlemeleri yaparak yüklerin liman içerisinde

veya seyir esnasında hasarlanmasına hatta gemilerin batmasına neden oldukları bilinmektedir. 2008 yılında TCDD Derince Limanı'nda Panama bandıralı 700 grostonluk "Dimitrios P" adlı kuru yük gemisi, çelik ürünlerin yüklenmesi sırasında dengesi bozularak su almaya başlamıştır ve 45 metre uzunluğundaki gemi yaklaşık 15 dakikada içerisinde limanda yanaşık iken batmıştır (Deniz Kirliliği, 2014). Bu örnek operasyonu yönetecek olan lisans mezunu sektör çalışanlarının stabilite bilgisine ne kadar ihtiyaç duyduğunun bir göstergesidir.

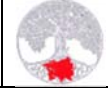
İş güvenliği çevre ve kalite konuları ne yazık ki ülkemizde önemi çok geç fark edilen konuların başında gelmektedir. Limancılıkta iş güvenliği ve çevre açısından 90'lı yıllara göre çok büyük aşama kat etmemize rağmen Avrupa limanlarına kıyasla bu konuda oldukça geride bulunmaktayız. Ülkemizde 4857 Sayılı İş Kanunu'nun Beşinci Bölümü İş Sağlığı ve Güvenliği'ne ayrılmıştır. Bu bölümde; iş sağlığı ve güvenliği konusunda işçilerin ve işverenlerin yükümlülükleri, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğine aykırı bir durumun tespiti halinde işyerinin kapatılması veya işin durdurulması, iş sağlığı ve güvenliğinin işyeri seviyesinde örgütlenmesi (iş sağlığı ve güvenliği kurulu, işyeri sağlık birimleri ve işyeri hekimi, iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar, sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi), çalışma hayatında kadın ve çocuk işçilerin korunmasına yönelik hükümler bulunmaktadır. Limanlarda yönetici adayı veya yönetici olarak çalışan bir personelin bu konularda bütün işletme genelinde örnek davranışlar sergilemesi ve bu konularda sorumlulukları olduğunun bilincinde olması gerekmektedir. Lisans bölümlerimizde de bu konuda farklı isimler altında dersler bulunmaktadır. Aynı şekilde bu dersler çevre ile ilgili konuları da kapsamaktadır. Devletimizin de çevre ile ilgili cezaları arttırması ile liman işletmelerinin de bu konuya verdikleri önem paralel olarak artmıştır. Yeni nesil limancıların bu dersler ile iş güvenliği ve çevre bilincini daha çok içine sindirmiş olacağı görülmektedir.

Özellikle fabrika iskele ve limanlarının çok bulunduğu ülkemizde liman işletmelerinde çalışan beyaz yaka personellerin navlun sözleşmesi klozlarına hâkim olması gerekmektedir. Sadece limancılık üzerine bir bölüm olmaması sebebi ile incelemiş olduğumuz Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği ve Deniz İşletmeleri Yönetimi bölümlerinde bu konular üzerine gemi kiralama ve benzer isimler altında kapsamlı dersler bulunmaktadır. Bu derslerin içeriğinde gemi kiralama işinin gereği olarak navlun sözleşmeleri çok detaylı olarak incelenmektedir. Bu aşamada ayrı bir limancılık lisans programı olmaması sektörde çalışacak personelin bu bilgileri daha detaylı bilmesine yardımcı olmaktadır.

4.2. Lisans Programları Eksiklikleri

Yapılan görüşmeler neticesinde “Ülkemizdeki lisans düzeyindeki limancılık eğitimlerini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna cevaplayan sektör profesyonellerimizden %38'i katılmadığını, %5'ü ise kesinlikle katılmadığını beyan etmiştir. Bununla birlikte “Limanlarda çalışacak olan personellere işletme olarak eğitmek zorunda kalıyor musunuz?” sorusuna ise %52'ü kesinlikle katıldığını, %45'ü ise katıldığını beyan etmiştir. Görüşülmüş olunan sektör profesyonelleri aynı zamanda son yıllarda limancılık eğitimlerinin kalitesinin artması ile ilgili ise genel olarak katıldıklarını bildirmişlerdir. Bu bilgiler sektörün lisans düzeyinde limancılık eğitiminin son yıllarda kalitesinin artış gösterse de sektör ihtiyaçları açısından yeterli gelmediğini göstermektedir.

İncelenen lisans programlarında “Liman ve Terminal Operasyonları” adı altında veya benzeri isimlerle genel dersler bulunmakta olsa da genel kargo, konteyner ve ro-ro operasyonları ile ilgili uzmanlaştırılmış dersler ne yazık ki bulunmamaktadır. Bununla birlikte “Liman ve Terminal Operasyonları” dersleri ne yazık ki seçmeli olarak verilmektedir. Henüz liman sektörü gerekliliklerinin farkındalığına varmayan öğrenciler bu dersi almadan mezun

olabilmektedirler ve liman operasyonları hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadan sektörde işe başlayabilmektedirler.

İşin doğası gereği bir liman işletmesinde sektör ile ilgili bölümlerden mezun olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu operasyon bölümlerinde çalışmak durumundadır. Bu sebeple operasyonlar hakkında temel bilgilere sahip olmayan bir yönetici veya yönetici adayı sektörün ilk yıllarında büyük zorluklar yaşayacaktır.

Genel kargo olarak adlandırdığımız parça, dökme ve proje yüklerde kullanılacak ekipman ve malzemeye kadar oldukça detay bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Genel kargo operasyonlarından malzeme cinsine göre kullanılacak sapan, kilit vs. gibi malzemelerin özellikleri, personel sayıları, dökme yüklerin özellikleri, gemi sonu temizliklerindeki incelikler, proje kargolarda dikkat edilmesi gereken noktalar kesinlikle öğrenilmelidir. Bu bilgilerin bir çoğunun tecrübe ile öğrenilmesi gerekse bile ilgili bölümlerden mezun olan bir öğrencinin en azından bu konular ile ilgili temel bilgilere hakim olması gerekmektedir. Ancak görüşme sorularımızda genel kargo ve dökme yük operasyonlarının yeterliliği ile ilgili sektör profesyonellerinin %72'si yeterliliğine katılmadığını veya kesinlikle katılmadığını beyan etmiştir.

Günümüzde her geçen gün daha da önem kazanan konteyner operasyonları ise artık neredeyse tamamen özel programlar ile otomatik olmaktadır. Görüşme yapılan sektör profesyonellerinin %77'si son yıllarda popülerliğini iyice arttıran konteyner operasyonları ile ilgili eğitimlerin yeterliliğine katılmadıklarını veya kesinlikle katılmadıklarını söylemektedirler. Konteyner operasyonları oldukça karışık algoritmalar içermektedir. Tamamen konteyner operasyonlarına özel iş makineleri ile çalışılan bu operasyonlarda ekipmanların da özelliklerinin bilinmesi çok önemlidir. Konteyner gemi operasyonlarında ise geminin teknik özelliklerinin bilinmesi bir konteyner gemisinin istif sıralarının öğrenilmesi, lashing işlemlerinin nasıl ve ne şekilde yapıldığının bilinmesi gerekmektedir. Bunların haricinde saha kısmında sahanın planlanması, planlanan sahada en az aktarma olacak şekilde ihraç, ithal ve transit konteynerlerin istiflenmesi gerekmektedir. Saha ve gemi planlamalarında optimum düzeyde verim alabilmek adına ciddi matematiksel modellemeler yapılmalıdır. Hatta günümüzde birçok büyük liman saha modellemesi için danışman firmalardan yardım almaktadır. Büyük bir bilgi ve tecrübe birikimi ile yönetimi sağlanabilecek bu fonksiyonunda da temel bilgilere sahip olmadan sektör içerisinde yer edinmek yeni sektöre atılacak mezun çalışanlar açısından oldukça zorluklara yol açmaktadır.

Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre 2013 yılında otomobil endüstrisi toplam ihraç edilen emtialar arasında %14'lük pay ile ilk sırada yer almaktadır (İhracat Rakamları, 2013). Son yıllarda Türkiye, Avrupa ve Akdeniz pazarına ciddi oranlarda otomobil ihraç etmektedir. Sektör genelinde yatırım maliyeti düşük olan ro-ro limanları bilinçli ve tecrübeli personeller ile yüksek karlılık ile çalışılabilecek bir konumdadır. Birçok liman ro-ro operasyonlarını geliştirmeye çalışmakta hatta ro-ro işinde uzmanlaşan limanlar açılmaya başlanmaktadır. Otomobil sektörü ihraç emtialar arasında en üst seviyede limancılık sektörü ro-ro operasyonlarında kendini geliştirmeye çalışmakta iken ne yazık ki üniversitelerde bu sektörün liman operasyonları ile ilgili özelleşmiş bir ders bulunmamaktadır. Bu sebeple ki görüşme yapılan sektör profesyonellerinin %67'si de ro-ro operasyonları ile ilgili eğitimlerin yeterli olmadığına katıldıklarını veya kesinlikle katılmadıklarını beyan etmişlerdir.

Limancılık sektörünün her geçen gün makineleşmesi ile limanlardaki iş makineleri birimleri de en kritik fonksiyonlardan biri haline gelmiştir. İşe uygun ekipman ve işte uzman operatör ile çalışmak yapılan operasyonların verimliliğini ve etkinliğini doğrudan etkilemektedir. Dolayısı ile liman içerisindeki her birime hizmet veren bir iç tedarikçi gibi

çalışan iş makineleri fonksiyonunda bulunan bir yönetici personel liman genelindeki bütün operasyonlar hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ancak sektörde olduğu gibi üniversitelerde de bu birime gereken önemin verilmediği görülmektedir. Üniversitelerde bu konu ile ilgili ne yazık ki herhangi bir ders bulunmamaktadır. Görüşmüş olduğumuz sektör profesyonellerinin %82'si iş makineleri ile ilgili eğitimin yeterliliği konusunda olumsuz yanıt vermiştir.

Çevre, denizde güvenlik ve iş sağlığı ile ilgili üniversitelerimizde zorunlu ve seçmeli dersler bulunmaktadır. Ancak sadece bir üniversitede deniz güvenlik ile ilgili dersin zorunlu olduğu, aynı şekilde temel ilk yardım dersinin sadece bir üniversitede zorunlu olarak okutulduğu görülmektedir. Bu derslerinde üniversitelerde zorunlu olarak okutulması gerektiği düşünülmektedir. Zira liman, tersane gibi birçok denizcilik işletmesi ağır iş kolu sınıfında işletmelerdir. Günümüzde her ne kadar istenilen düzeye gelmiş olmasa da devletimizin iş güvenliği ile ilgili kontrolleri ve cezaları artmıştır. 2012 yılında Tekirdağ limanından feribot tahliyesi esnasında denize düşen araç ile ilgili yapılan soruşturma aralarında Tekirdağ Liman İşletmeleri Müdürü'nün de bulunduğu 4 kişinin tutuklanması ile sonuçlanmıştır (Deniz Haber, 2013). Sosyal Güvenlik Kurumu istatistiklerine göre 2012 yılında Türkiye'de toplam 744 adet ölümlü iş kazası olmuştur, bu kazalardan 16 tanesi su yolu taşımacılığında dahil olmak üzere taşımacılık için olan depolama ve destek faaliyetlerde gerçekleşmiştir (İstatistikler, 2013). Bu veriler de limancılık faaliyetlerinin iş güvenliği konusunda ne kadar kritik olduğunu göstermektedir. Liman faaliyetlerinde tek adette en düşük elleçlenen tonaj yaklaşık 500 kg civarındadır. Bu ağırlıkta çarpma gibi durumlarda bir emtiaya ya da bir insana ciddi zararlar verebilecek çaptadır. Yukarıda bahsedilen istatistik ve vakalardan da anlaşılacağı üzere liman işletmelerinde yönetici olarak çalışacak olan lisans mezunlarının konu ile ilgili çok bilgili ve dikkatli olması gerekmektedir. Aksi durumlarda maddi hasarlı, yaralanmalı ve hatta ölümlü kazalar ile sonuçlanabilir. Bu kazalar sonucu da kişilere tutuklama kararları çıkabilmektedir. Bununla birlikte limanların çevre duyarlılığı ile ilgili başlatılan “Yeşil Liman” projeleri devam etmektedir. Önümüzdeki yıllarda daha da önem kazanacak olan karbon ayak izi ve yeşil liman projeleri ilerleyen senelerde özellikle dünya çapındaki büyük firmaların belki de zorunluluk getireceği bir sertifika olacaktır. Bu denli önemli olan ve önemi gün geçtikçe artan bu konu ile ilgili de üniversitelerimizde herhangi bir ders ne yazık ki bulunmamaktadır.

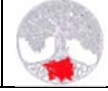
Deniz ticareti ile ilgili genel bilgiler liman işletme fonksiyonundaki genel dersler içerisinde de mevcuttur. Hizmet pazarlaması ile ilgili ders bir üniversitemizde seçmeli olarak bulunmakta, diğer üniversitelerde pazarlama adı altında dersler bulunmaktadır. Ücretlendirme ve faturalandırma sürecini içeren ise hiçbir ders üniversitelerde bulunmamaktadır

4.3. Önlisans Programları Yeterlilikleri

Ön lisans mezunu bir personelin çalışacağı görevlerde bir hedef çizmek veya ileriye dönük plan yapmak yerine verilmiş bir hedefe yoğunlaşarak çalışmak ve/veya verilmiş bir hedefe göre organizasyon yapmak üzerinedir. Buna göre deniz ve liman işletmeciliği ön lisansından mezun olan bir öğrenciden beklenilecek bilgiler aşağıdaki gibidir.

Meteoroloji ve coğrafi bilgiler, Temel hukuk, İş hukuku, Genel denizcilik bilgisi, Yabancı dil (orda düzeyde) ve Liman operasyonları (lisans programına göre daha temel düzeyde).

Yukarıda yapılan incelemeler neticesinde liman işletmeleri ile ilgili genel bilgi verecek olan liman işletmeciliği ve yönetimi vb. isim altında ekonomik, politik, tarihi bilgileri içeren dersler üniversitelerde yeterli sayıda bulunduğu değerlendirilmektedir. Bu derslerin içerikleri liman işletmesinde çalışacak olan öğrencilere genel bir bilgi sağlayacaktır. Bununla birlikte genel gemicilik bilgilerinin bulunduğu “gemi ve liman bilgisi” dersi ile “yük işlemleri ve gemi

stabilitesi” dersleri öğrencilere gemiler ve temel elleçleme araçları ile teknikleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayacaktır.

Gemi kiralama, denizcilikteki sözleşmeler ve dokümantasyonlar konuları ile ilgili olarak üniversitelerde zorunlu ve seçmeli dersler bulunmaktadır. Özellikle fabrika limanlarının çoğunlukta olduğu ülkemizde kiralama sözleşmeleri limancılar için oldukça önem kazanmaktadır.

Tamamen gümrük mevzuatı kuralları içerisinde işletilmesi gereken limanlarda çalışacak olan personelinin gümrük mevzuatına mutlaka aşina olmaları gerekmektedir. Bu sebeple her üniversitede bu dersin zorunlu olması gerektiği düşünülmektedir. Birçok üniversitede de konu ile ilgili dersler öğrencilere okutulmaktadır. Limanlarda deniz ve liman işletmelerinden mezun olanların çalışabileceği pozisyonlar aşağıdaki açıklamaları ile birlikte sıralanmıştır.

• **Sapancı:** Sapancılar limanlarda İş sağlığı ve güvenliği standartlarına uygun olarak yükleme, boşaltma operasyonları sırasında ve bu operasyonların gerçekleşmesi sırasında uygun aparatları emniyetli bir şekilde takmak, çıkarmak ve kullanmaktan sorumludurlar. Bununla birlikte operasyon esnasında kullanacağı ve kullandığı tüm ekipmanları gözle görülebilen kısımlarını kontrol eder, özelliğini yitiren ekipmanları bir üst amirine bilgi verir, tüm yüklemeler sonrasında gerekli lashing işlemlerini yapmaktadırlar. Sapancılar özellikle iş sağlığı ve güvenliği konularına azami dikkat etmeleri gerekmektedir. Yapılan işin gereği olarak kazaların birçoğunda sapancılar rol almaktadır. Limanlarda çalışacak olan sapancıların yükseklik korkusu olmamalı, yüzmeyi bilmeli, ağır ve tehlikeli işlerde çalışabilir şeklinde raporu olmalıdır. Daha çok ilköğretim mezunu kişilerin çalıştığı bu pozisyon ön lisans mezunu kişilerin tecrübe kazanana kadar yapmış oldukları bir pozisyonudur.

• **Serdümen:** İş sağlığı ve güvenliği standartlarına uygun olarak, gemi vinçleri ve diğer mobil vinçlerin operatörlerinin gemi ambarı veya malzemeyi görememeleri durumunda telsiz ve uluslararası kabul görmüş el işaretleri ile onları yönlendirerek malzemenin hasarsız ve kazasız olarak yüklenmesini ve tahliye edilmesini sağlamakla görevlidirler. Mobil vinç, gemi vinci veya benzeri iş makinelerinin çalışması esnasında operatörün malzemeyi ve çalışan insanları görmediği durumlarda telsiz ve uluslararası kabul görmüş el işaretleri kullanarak yükleme ve boşaltma işlemlerinin kazasız ve hasarsız olarak gerçekleşmesini sağlamak/aracı olmak temel yükümlülüklerindendir. Bunların yanında; gemi ambarında veya dışarıda bulunan insanları muhtemel tehlikelere karşı uyarmak ve ikaz etmek (operasyon sahası içindeki personel veya şahısları ikaz etmek/uyarmak), amirinin bilgisi dâhilinde eğitim aldığı ve/veya yetkin olduğu işleri yapmak(sapancılık ve LSD işlemleri), vardiya değişimlerinde diğer serdümenlere vardiyasındaki operasyonlar ile ilgili bilgileri aktarmak, gemilerde yapılan operasyonlarda emniyetli hareket için operatör ile etkin iletişim ve gerekli yönlendirmeyi sağlamak serdümenin görevleri arasındadır.

Serdümenler bir nevi usta sapancılarıdır, genellikle tecrübe kazanan ve işaret vermeye istidadı olan sapancılar arasından seçilir. Bu seçim sonrasında ve öncesinde personel için gerekli sertifikalar ve eğitimler verilir. Tercihen en az lise mezunu olan kişilerden seçilmektedir. Bu pozisyon için aranan özellikler şunlardır; yükseklik korkusu olmamalı, yüzmeyi bilmeli, ağır ve tehlikeli işlerde çalışabilir şeklinde raporu olan, temel teknik ve ekipman bilgisi olması.

• **Puantör:** Temel görevleri iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uygun olarak operasyonların yürütülmesini sağlamak ve bu süreç içerisinde tutulması gereken kayıtları usulüne uygun tutmak, kontrol etmek ve muhafazasından sorumlu olmaktır. Bununla birlikte liman operasyon sahalarına tahliye edilen, giren ve çıkan konteyner, ro-ro ve genel kargo mallarının operasyonlarını tam, doğru, zamanında, hasarsız ve planlanan şekilde yapılmasını

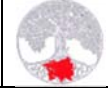

sağlayarak bununla ilgili puantaj formunu, yükleme fişi tanzim etmek ve kendisine teslim edilen RF terminalleriyle veri girişini doğru şekilde yapmak. Limana gelen gemilerin gemi ambarına yüklenen ve tahliye edilen konteyner, ro-ro ve genel kargo yüklerinin kargo planına uygun olarak yüklenmesi ve tahliye edilmesini sağlamak ve bununla ilgili bilgileri ilgili formlara ve/veya RF terminaline tam ve doğru olarak girmek. Limandan gelen ve karayolu ile tesislerimize giren konteyner, ro-ro ve genel kargo yüklerinin hasar durumlarını tespit etmek varsa hasar tutanaklarını tanzim edip gemi kaptanına veya getiren araç şoförüne imzalatmak. Liman operasyon sahalarından tahliye edilen veya yüklenen genel kargo yüklerinin özelliklerini içeren etiketlerini kontrol etmek, RF terminali kullanarak barkodlamasını yapmak mevcut çekli listelerine göre uymayanları tespit edip vardiya amirine bildirmek. Liman operasyon sahalarından yüklenen, tahliye edilen konteynerlerin mevcut tahliye ve yüklemelerine göre numaralarını, mühürlerini, hasar, IMDG etiketlerini ve boş konteynerlerin temizliklerini kontrol etmek ilgili formları doldurmak ve vardiya amirlerine konu ile ilgili bilgi vermek puantörün görevleri arasındadır. Puantörler ön lisans mezunu birinin asıl kendini yetiştireceği bir iş düzeyidir. Limanlar dahilinde bir çok ön lisans mezunu çalışan bu pozisyonda istihdam edilmektedir.

Puantörler genellikle meslek yüksekokulu mezunlarından seçilir ve sektörde en az 2 yıllık tecrübe aranmaktadır. Bu personellerin yüzmeye bilmesi, yükseklik korkusu olmaması, vardiyalı çalışabilmesi, ağır ve tehlikeli işlerde çalışabilir belgesi olması, temel teknik ve ekipman bilgisi olması, orta düzeyde bilgisayar ve ofis programları kullanması RF kullanma becerisinin olmasına dikkat edilir. Tercihen orta düzeyde İngilizce bilmesi de personeli seçim esnasında büyük bir avantaj sağlayacaktır.

• **Vardiya Amiri:** Operasyon yöneticisine bağlı olarak operasyon alanlarında yürütülen operasyonların vardiyalarında; ekipleri, iş makineleri ve ekipmanları, operasyon sahalarını ve terminal trafiğini organize etmek, vardiyaları iş sağlığı ve güvenliği, çevre ve kalite standartları ile mevzuatlara, iş talimatlarına uygun olarak yönetmek ve gece vardiyalarında limanın idari yönetimine vekâlet etmek ve vardiyadaki ekibi yönetmek temel görevleridir. Bunların yanında diğer görevleri şunlardır: Vardiya raporunu değerlendirmek. Bir sonraki vardiyanın ekiplerin periyodik vardiya çizelgesinin hazırlanmasını sağlamak. Vardiya ekiplerini oluşturmak. Vardiyada yer alacak posta, ekip ve işçi sayılarını bir sonraki vardiya amirine bildirmek. Vardiyayı devretmek. Ekiplerin sağlık ve işyeri hekimi sevk işlemlerini gerçekleştirmek. Ekiplerin rapor ve devam durumunu takip etmek ve günlük ve yıllık izinlerini düzenlemek. İstendiğinde operasyon planlama toplantılarına iştirak etmek. Acente ve gemi ile liman operasyon birimi arasında bilgi akışı sağlamak. Operasyon planını değerlendirmek. Hava raporlarını değerlendirmek. Rıhtım, iskele ve terminal sahasına ekip ve ekipmanları dağıtmak. Operasyon alanı içindeki araç trafiğinin düzenlenmesini sağlamak. 3. şahısların güvenlik ile koordine ederek içeri alınmasını sağlamak ve operasyon süresi boyunca bu kişilere işçi sağlığı ve iş güvenliği kapsamında bulunması gereken yerleri göstermek ve gerektiğinde sözlü ikazlarda bulunmak. Kullanılacak ekipmanı belirlemek. İş makineleri ve ekipmanların plana uygun şekilde sahaya, iskele ve rıhtıma yerleştirilmesini sağlamak. Ekipman arızalarını ilgili birime bilgisini vermek. Konuyla ilgili amirine bilgilendirmek. Çalışanlarının donanım ve sarf malzemesi ihtiyaçlarını belirlemek ve giderilmesini takip etmek. Operasyon planlaması dışında, beklenmedik durumlarda önlem alınmasını sağlamak. Sahalardaki 3. şahısların operasyon sahalarında işlerini olmadığı noktalarda bulunmalarını engellemek. İş dağılımı yapmak. Gerektiğinde operasyonun durumuna göre revize etmek.

Operasyonlarda acente, gümrük, gözetim çalışanları ile oluşabilecek aksaklıkları gidermek (Liman yönetimine vekalet halinde iken yapar). Taşeronla ilgili sorunların çözümüne katkı vermek. İş kazalarında tutanak tutmak. İş kazası durumunda talimatta yer alan

sorumlulukları yerine getirmek. Vardiya ekibini yönetmek (Eğitim ihtiyaçlarını tespitine katkı vermek, niteliklerine uygun işlerde görevlendirilmelerine katkı yapmak, vardiya çizelgesinin oluşumuna katkı vermek, performanslarını değerlendirmek, ödül ve disiplin işlemlerine katkı vermek) Mesleki Gelişim uygulamalarını desteklemek. (Vardiya brifingi vermek, iş başı eğitimine katkıda bulunmak, saha çalışanlarının kariyer planına katkıda bulunmak, mesleki gelişim faaliyetlerine iştirak etmek, alanı ile ilgili mevzuat değişikliklerini takip etmek.)

Vardiya amirleri başarılı bir ekip yönetme kabiliyetine sahip olan, ikna kabiliyeti güçlü, hedeflere yönelik işleri organize edebilen, planlama ve organizasyon becerileri yüksek, takipçi personellerden seçilmektedir. Genellikle sektörde en az 4-5 yıl tecrübesi olan ve yukarıda saydığımız yetenekleri olan puantörler arasından seçilmektedirler.

• **Diğer Pozisyonlar:** Yukarıda açıklamış pozisyonlar haricinde liman içerisinde deniz ve liman işletmeciliği ön lisans mezunları kayıt elemanı, kantarcı, faturalama elemanı gibi görevlerde de çalışabilmektedirler. Bu görevlerde yukarıda sayılan görevlerden puantör ile yaklaşık olarak aynı özelliklerde personeller çalışmaktadırlar. Ancak limanlarda bu pozisyonlarda çalışan sayıları yukarıda açıkladığımız pozisyonlara oranla oldukça düşük sayıdadır.

4.4. Önlisans Programları Eksiklikleri

Sektör profesyonelleri ile yapılan görüşmelerde, görüşmecilerin %60'ı limancılıkla ilgili önlisans eğitimlerinin yeterliliğine katılmadığını, %10'u ise kesinlikle katılmadığını bildirmiştir. Lisans eğitimleri ile karşılaştırıldığında önlisans programlarının sektör tarafından daha yetersiz olduğu görülmektedir. Hali hazırda Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri olan yetişmiş ara eleman sıkıntısı limancılık sektöründe de gözlemlenmektedir. Görüşmecilerimizin %97'si kalifiye iş gücü bulmakta zorlandıklarını ve işletme olarak personelleri eğitmek zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir. Görüşme yapılan 40 liman profesyoneli tarafından "Kalifiye iş gücü bulmakta zorlanıyor musunuz?" ve "İşletme olarak personelleri eğitmek zorunda kalıyor musunuz?" sorularına katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde yanıtlamamıştır. Bu veriler önlisans seviyesinde limancılık eğitimlerinin sektör tarafından çok eksik olduğu düşünüldüğünü göstermektedir.

Üniversitelerde genel kargo ve dökme yüklerle ilgili yük işlemleri dersi olmakla birlikte bu ders son derece genel kapsamlıdır ve her üniversitede zorunlu olarak okutulmamaktadır. Bu derslerin üniversitelerde kesinlikle zorunlu olarak okutulması ve içerisinde LSD gibi konuları da kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Zira son yıllarda konteyner taşımacılığı artmış olsa da ülkemiz limanlarının birçoğu (özellikle fabrika limanları) genel kargo ve dökme yükler üzerine çalışmaktadırlar. Özellikle kullanılan ekipman bakımından çok çeşitli olan genel kargo yüklerinde ekipmanların tanınması, yüke uygun ekipman kullanımı gibi konular hem iş güvenliği açısından hem de limanın etkinlik ve verimliliği açısından oldukça önemlidir (Çağlar, 2012). Bir örnek vermek gerekirse herhangi bir yüke yanlış yerinden sapan bağlamak veya uygun olmayan bir sapan kullanmak herhangi bir kazada maddi hasarlı sonuçlar doğurabileceği gibi aynı zamanda ciddi yaralamalı hatta ölümlü kazalara yol açabilmektedir.

Günümüzde hemen hemen her yük konteynerize olmaktadır. Konteyner taşımacılığının başladığı ilk yıllarda sadece paletli yükler konteynerlere yüklense de günümüzde hacmi yüksek makineler, dökme yükler, sıvı yükler (özel konteynerlerde) ve hatta otomobiller gibi çok çeşitli yük gurupları da konteyner ile taşınmaktadır. Üretim fabrikalarının depolama ve envanter maliyetlerini düşürmek adına "just in time" çalışma sistemine geçmeleri ile yığın taşımalar azalmış; bunun yerine daha küçük partiler ile sık sık taşımalar artmıştır. Bunun bir sonucu olarak konteyner işi gün geçtikçe hızlanmaktadır. Ancak denizciler yığın taşıma ile kazanç

sağlamaktadırlar ve çok sayıda ama az nicelikte malzemeyi ancak iyi bir seperasyon ile birleştirebilirler. Bunun da en güzel örneği konteyner taşımacılığıdır. Önlisans programları incelendiğinde bu fonksiyon ile ilgili bütün üniversitelerde bir ders bulunmadığını gözlemlenmiştir. Liman işletmelerinde ara personel yetiştirmek üzere kurulmuş olan önlisans düzeyindeki programlarda mutlaka bu fonksiyona ait daha fazla ders olması gerekmektedir.

İncelenen üniversitelerde ro-ro operasyonları ile ilgili sadece bir üniversitemizde önlisans düzeyinde ders bulunmamaktadır. Ülkemiz açısından kritik bir sektör olan otomotiv sektörü gelişmesine önemli katkı sağlayacak olan limanların da bu gelişmeye paralel olarak kendisini geliştirmesi gerekmektedir. Ancak üniversitelerin bu konuya gerekli önemi vermediği gözlemlenmiştir.

Tamamen uzmanlık gerektiren sıvı yük operasyonlar ile ilgili üniversitelerimizde okutulan zorunlu veya seçmeli ders bulunmamaktadır.

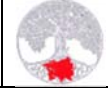
Özellikle sahada daha fazla zaman geçirecek, hatta tümüyle sahada çalışacak personel yetiştirmeyi amaçlayan önlisans programlarında çevre, iş sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili derslerin daha yoğun olarak verilmesi gerekmektedir. Kazaya uğrama riskini üzerinde taşıyan bu çalışanlara iş sağlığı ve güvenliğinin önemini belirtecek; kendilerini ve/veya altında çalıştırdıkları personelleri bu konuda uyararak kazaların önüne geçebilecek nitelikte ve kalitede eğitim verilmesi gerekmektedir

5. Sonuç ve Öneriler

Yapılan analizler sonunda elde edilen sonuçlar genel olarak ülkemizdeki özellikle önlisans düzeyindeki eğitimin sektör profesyonelleri açısından yetersiz olduğunu veya bu şekilde algılandığını göstermektedir. Türkiye'nin en önemli problemlerinden biri olan ve ticari hayatın kalbini oluşturan kalifiye ara eleman bulunabilirliği ve bu bağlamda sektöre katacakları değerin önlisans mezunu öğrencilerden beklendiği gerçeği ortadadır. İşletmelerin limancılık sektörünün temel taşları ve pratikleri konusunda eğitmek zorunda hissettiği eleman sayısının hayli yüksek olması, bu konuda eğitim kurum programlarında iyileştirme yapılması gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda, bu kapsamda üniversitelerin sektör ile daha yakınlaşarak, sektör ihtiyaçlarının daha etkin karşılanması açısından bir çalışma yapmaları faydalı olacaktır.

Bununla birlikte sektördeki öncü aktörlerin üniversitelere gereken desteği vermesi, mezun olacak öğrencilerin ileride sektörü ileriye taşıyacak olan bireyler olduğunun farkına varması gerekmektedir. Denizcilik ve limancılık eğitimi açısından bakıldığında dikkate alınması gereken alt kıstasların başında akademik ve operasyonel eğitimler geldiğinden söz konusu alt kıstasın aktif ve etkin olmayışı veya yetersiz olması denizcilik eğitimi bir bütün olarak olumsuz yönde etkileyebilmekte ve çağın gereklerinin yerine getirilmesinde aksaklıklara yol açabilmektedir (Çetin, 2009). Zira aynı liman profesyonellerinden oluşan görüşmecilerin çok büyük çoğunluğu limanların etkinlik ve verimliliğinde insan kaynaklarının önemine kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun sonucu olarak, sektöre hazır kalifiye elemanın yetişeceği üniversite bölümleri sektör öncüleri tarafından takip edilmeli ve öğrencilerin sektörel bilgilerle donatılmasına olan gerekli desteğin işbirliği içinde sağlanması gerekmektedir.

Satış ve iş güvenliği kavramının bile sektör dışı işletmelerden farklı olarak yürütülen ve önemi olan bir kavram olarak yer aldığı limanlardaki fonksiyonel yapılar incelendiğinde, en başta sıvı yük olmak üzere tüm operasyonel ve iş güvenliği ile ilgili bölümlerde yeni mezun çalışanların bilgi düzeyinin sektör tarafından düşük olduğu algısı gözlemlenmektedir. Sektör dinamiklerindeki bilgi eksikliğinden kaynaklanan, insana bağlı gerçekleşen deniz kazaları da bu gözlemi haklar niteliktedir. Denizlerdeki kaza ve aksaklıklar incelendiğinde olumsuzlukların neredeyse tamamının çalışanların eğitim eksiklikleri ve yetersizliklerinden kaynaklandığı

görülmektedir. Bu nedenle denizcilik eğitimi veren kurumlarının; standartlaştırılmış ve uluslararası alanda kabul gören programlarla, sektörü daha ileri boyuta taşıması gerekliliği ortadadır.(Çetin, 2009). Limancılık sektörü kapsamındaki her organizasyonel yapının kendine has bilinmesi gereken incelikleri ve bilgi gereksinimleri bulunduğu gerçeğinden yola çıkılarak, bu konular üzerinde üniversitelerce sektöre yönelik okutulacak ders içeriklerinde daha detaylı düzenlemeler yapılmalıdır.

Limanlarda yürütülen fonksiyonel yapılardan biri olan satış ve müşteri hizmetlerinde ise elemanların konu hakkındaki bilgi seviyeleriyle ilgili sektör profesyonellerince memnuniyet oranının operasyonel bölümlere nazaran daha yüksek olduğu görünmektedir. Üniversitelerde hali hazırda bulunan ve verilmekte olan dersler, bu organizasyonel yapı dinamiklerinin sektör ile entegrasyonunda daha başarılı olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Sektör ile bağlantılı operasyonel konularda ise tecrübesi olan öğretim görevlileri ile var olan eksikliğin kapatılabileceği veya özel sektör, üniversite işbirliği ile operasyon tecrübesi olan sektör çalışanlarının üniversitelere katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak, Türkiye’de mevcut şartlarda verilen denizcilik eğitime bakıldığında, özellikle limanlara kalifiye eleman yetiştirme konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu bakımdan denizcilik ve limancılık sektörüne eğitilmiş işgücü sağlayan fakülte ve yüksekokullarda verilen dersler, sektörün ihtiyaçları ile daha yoğun bir bütünleşme sağlanarak düzenlenmeli ve uygulamaya geçmelidir.

5.1. Lisans Programları

Limancılık sektöründe, gemilerde çalışan insan kaynağının eğitimi kadar gerek yönetim kademelerinde gerekse liman sahasında çalışan vasıflı elemanların eğitimi, üzerinde önemle durulması gereken kritik bir konudur. Bu bağlamda, üniversitelerde verilen lisans programlarının yeterlilik ve eksikliklerini ile ilgili yapılan inceleme sonucunda Tablo 1’de belirtilen derslerin program kapsamında uygulanması sektör ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda çok faydalı olacaktır.

Limanlara personel yetiştirmeyi amaçlayan lisans programları; liman işletme, operasyonel dersler ve ticari dersler olarak gruplandırılarak incelenip tasarlandığında, limancılık sektörünün fonksiyonel alt katmanlarına da erişme sağlanabilir. Listelenen derslerin içeriklerinin bir kısmının birleşim sebebi, incelenen bölümlerin sadece liman işletmelerine personel yetiştirmeyi amaçlamamış olmasıdır. İncelenen bölümler liman işletmeleri ile birlikte acente, tersane, gemi kiralama gibi diğer denizcilik işletmelerine de personel yetiştirmeyi hedeflediği için sadece liman işletmelerini hedefleyen detaylı birçok ders listelemek hayali olacaktır.

Liman işletme derslerinin içeriğine bakıldığında limanların ve deniz lojistiğinin temel fonksiyonlarına değinilmektedir. Tablo 1’de görüldüğü üzere denizcilik eğitimi konusunda hizmet veren yükseköğretim kurumlarının programlarında limancılığa yönelik detaylı ders sayısının azlığı göze çarpmaktadır. Limancılık eğitimi, çok disiplinli yapısı gereği üzerinde detaylı çalışılması ve planlanması gereken bir dal olarak değerlendirilmelidir. Deniz ve limancılıkta ilgili tarafların çok olması; sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel boyut taşıması tabanında çok geniş bir çeşitliliği içermesi gerekliliğini kanıtlamaktadır. (Haldenbilen ve diğerleri, 2008).

Deniz Ulaştırma İşletme okuyan lisans öğrencileri için üçüncü ve dördüncü sınıftan itibaren limancılığa yönlendirilecek seçmeli dersler koyulması önerilmektedir. İkinci sınıfı bitiren bir lisans öğrencisi bölümünde limancılığı seçerek detaylı operasyon dersleri

alabilmelidir. Örneğin ikinci sınıfta yük elleçleme ve istifleme ilkeleri dersini alan ve limancılık opsiyonu olan bir öğrenci üçüncü ve dördüncü yıllarında belirtilen detaylı operasyonel dersleri alma imkânı sağlayarak, istediği konuda uzmanlaşıp, ayrıntılı bilgi sahibi olabilir. Örnek olarak, genel kargo ve dökme yük konusunda uzmanlaşmak isteyen ve sektöre yönelik kendini geliştirebilecek bireylerin yetişmesine böylece olanak sağlanabilir. Her operasyonel konunun ayrı temel taşları ve detaylandırılması olduğu göz önüne alındığında, sektörün de üniversiteden mezun olan bireylerden beklentisi bu yönde karşılanabilecektir.

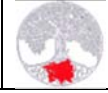
Mezun olacak lisans öğrencilerinin, okutulan teknik bilgilerin yanı sıra, limancılık sektörünün ticari yapısına yönelik, satış, hizmet pazarlaması gibi deniz ticaretinin kalbini oluşturan içerikleri detaylandırarak öğrenebilmesi, mevcut olan derslere yatırım, finansman ve müşteri ilişkileri gibi önemli derslerin de eklenmesiyle daha gerçekçi olarak gerçekleşebilir. Unutulmamalıdır ki, Limancılık sektörü içinde bulundurduğu tüm fonksiyonel kavramların geniş kapsamlı uyumudur.

Aşağıdaki dersler incelenirken, charter sözleşmeleri, insan kaynakları, tehlikeli yük taşımacılığı, ilk yardım gibi içerisinde limancılık için faydalı olacak ancak tam olarak limancılık ile ilgili olmayan dersler listeye eklenmemiştir. Bu ve benzeri dersler diğer denizcilik işletmeleri için gerekli olduğu için bölümlerde hali hazırda okutulmaktadır ve okutulması gereklidir. Denizcilik fakültelerinde okutulacak derslerin belirlenmesi aşamasında hazırlanan programlar, limancılık sektörüne yönelik seçmeli derslerle bireyi bu sektöre hazırlayabilirken, isterse denizciliğin tüm diğer sektörel bölümlerinde çalışabilirliğini seçtiği uzmanlığa göre belirleyebilir nitelikte olmalıdır.

Tablo 1 Lisans Programları Mevcut ve Önerilen Dersler

LİMANLARA PERSONEL YETİŞTİRMEYİ AMAÇLAYAN LİSANS PROGRAMLARI İÇİN MEVCUT VE ÖNERİLEN DERSLER						
ZORUNLU DERSLER	LİMAN İŞLETME LİMAN İŞLETME FONKSİYONU İŞ GÜVENLİĞİ ÇEVRE VE KALİTE FONKSİYONU		OPERASYONEL DERSLER LİMAN PLANLAMA, RAPORLAMA VE DOKÜMANTASYON FONKSİYONU KONTEYNER OPERASYON FONKSİYONU GENEL KARGO VE DÖKME YÜK OPERASYONLARI FONKSİYONU RORO OPERASYON FONKSİYONU İŞ MAKİNELERİ YÖNETİMİ FONKSİYONU SIVI YÜK OPERASYONLARI FONKSİYONU		TİCARİ DERSLER SATIŞ VE MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ FONKSİYONU	
MEVCUT DERSLER	MEVCUT DERSLER	ÖNERİLEN DERSLER	MEVCUT DERSLER	ÖNERİLEN DERSLER	MEVCUT DERSLER	ÖNERİLEN DERSLER
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	Deniz İşletmeciliğine Giriş	Lojistik ve Deniz Taşımacılığı	Yük Elleçleme ve İstifleme İlkeleri	Liman Operasyonları 1 (Planlama ve Dokümantasyon, Sıvı Yük)	Deniz Ticaretine Giriş	Ekonomi, Yatırım ve Finansman
Türk Dili ve Edebiyatı	Denizcilik Politikaları	Denizcilik Tarihi ve Kültürü	Terminal Operasyonları ve Yönetimi	Liman Operasyonları 2 (İş Makineleri, Roro)	Hizmet Pazarlaması	Hizmet Pazarlaması ve Müşteri Hizmetleri
Yabancı Dil	Denizcilik Tarihi ve Kültürü	Liman Terminal İşletme Yönetimi	Gemi Yük Operasyonları	Liman Operasyonları 3 (Genel Kargo ve Dökme Yük)	Deniz Taşımacılığı Yatırım ve Finansman	
	Liman İşletmeleri Yönetimi	Hukuk temelli dersler	Konteyner Sistemleri ve Yönetimi	Liman Operasyonları 4 (Konteyner)	Denizcilik Ekonomisi	
	Lojistik Bilgi Sistemleri	Denizcilik İngilizcesi	Charter Sözleşmeleri		Limancılık Ekonomisi	
	Hukuk temelli dersler	Sigortacılık	Deniz Ulaştırma Operasyonları ve Dokümantasyon			
	Deniz ve Çevre Koruma	İş Güvenliği, Çevre ve Kalite Sistemleri	Gümrük Mevzuatı			
	Denizde Güvenlik	Gümrük Mevzuatı	Deniz İşletmelerinde Kalite Yönetimi			
	İş sağlığı ve güvenliği	Meteoroloji				
	Temel İlk Yardım					
	Sahil Şeridi ve Çevrenin Yönetimi					
	Tehlikeli Maddeler Lojistiği					
	Deniz İşletmelerinde Kalite Yönetimi					
	Gemiciliğin Temelleri					

Kaynak: Yapılan araştırma sonucunda oluşturulmuştur.

5.2. Önlisans Programları

Lisans eğitimindeki kapsam ve yeterlilik ile karşılaştırıldığında önlisans programlarının sektör tarafından daha yetersiz olarak algılandığı görülmektedir. Denizcilik ve limancılık sektörünün doğası gereği limanlarda mesleki eğitim almış kalifiye ara elemanlara fazlasıyla ihtiyaç vardır. Özellikle sahada daha fazla zaman geçirecek personel yetiştirmeyi amaçlayan önlisans programlarında, sektörün gerektirdiği bilgi ve donanımın bulunması limancılık sektöründeki verimliliği arttıracak gibi, Türkiye'nin Dünya ticaretinde daha önemli bir rol oynamasına kaynaklık edecektir. Bu anlamda, var olan önlisans program içeriklerinden kaynaklanan ve sektör profesyonellerince ortaya konan bu yetersizlik, ancak güçlü bir akademik eğitim sayesinde aşılabilecektir.

Önlisans programı için önerilen derslerin (Tablo 2) bir kısmı lisans programındakiler ile aynıdır. Bununla birlikte, önlisans programlarında krediler biraz daha düşük olmalı ve kapsamı değiştirilmelidir. Örneğin liman operasyonları konuları önlisans programında birleştirilmiştir. Bu şekilde önlisans programında bu fonksiyonların ayrı ayrı işlenmesine gerek kalmamaktadır. Ancak incelenen üniversitelerin programlarındaki operasyonel konuların göze çarpan eksiklikleri, daha detaylı ve çeşitli dersler konarak giderilmelidir. Örneğin, ülkemiz açısından büyük önemi olan ve uzmanlık gerektiren ro-ro operasyonları, sıvı yük operasyonları gibi konularda, sektörün merkezinde yer alacak önlisans mezunları kendilerini yeterli seviyede yetiştirme imkânı bulabilmelidirler.

Önlisans programlarından mezun öğrencilerin genellikle çalışma alanı olan saha; çevre, iş sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili derslerin daha yoğun olarak verilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yaşanabilecek olası bir kazaya uğrama riskini barındıran bu çalışanların, kazaların önüne geçebilecek nitelikte ve kalitede eğitim alması ve uygulamasını yapabilmesi hayati önem taşıyabilmektedir. Aynı zamanda, akademik eğitim sırasında, saha içinde kullanılabilecek mevcut ekipmanların tanınması için yeterli eğitimlerin alınması gerek liman güvenliği gerekse limanların verimli çalışması için bir ön şart oluşturmaktadır.

Son olarak, ara eleman yetiştiren önlisans programı öğrencilerinin detaylı olarak finansman ve hukuk derslerine hazırlanmalarına ve bu konuda yönlendirilmelerine gerek görülmemiştir. Sektör görüşmecilerinin ortak düşüncesi ve çıkarımı olan, kalifiye işgücü yetersizliği sorunu ancak önlisans programlarındaki sektöre yönelik derslerin daha derinlemesine verilip, ara elemanların gerekli bilgi donanımıyla iş hayatlarına başlamalarıyla çözülebilecektir.

Tablo 2 Önisans Programları Mevcut ve Önerilen Dersler

LİMANLARA PERSONEL YETİŞTİRMEYİ AMAÇLAYAN ÖNLİSANS PROGRAMLARI İÇİN MEVCUT VE ÖNERİLEN DERSLER						
ZORUNLU DERSLER	LİMAN İŞLETME LİMAN İŞLETME FONKSİYONU İŞ GÜVENLİĞİ ÇEVRE VE KALİTE FONKSİYONU		OPERASYONEL DERSLER LİMAN PLANLAMA, RAPORLAMA VE DOKÜMANTASYON FONKSİYONU KONTEYNER OPERASYON FONKSİYONU GENEL KARGO VE DÖKME YÜK OPERASYONLARI FONKSİYONU RORO OPERASYON FONKSİYONU İŞ MAKİNELERİ YÖNETİMİ FONKSİYONU SIVI YÜK OPERASYONLARI FONKSİYONU		TİCARİ DERSLER SATIŞ VE MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ FONKSİYONU	
MEVCUT DERSLER	MEVCUT DERSLER	ÖNERİLEN DERSLER	MEVCUT DERSLER	ÖNERİLEN DERSLER	MEVCUT DERSLER	ÖNERİLEN DERSLER
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	Liman İşletmeciliği ve Yönetimi	Lojistik ve Deniz Taşımacılığı	Genel Kargo Operasyon	Liman Operasyonları 1 (Dokümantasyon, Sıvı Yük, Roro, İş Makineleri)	Deniz İşletmelerinde Pazarlama Yönetimi	Müşteri Hizmetleri ve Hizmet Tahakkuku
Türk Dili ve Edebiyatı	Denizcilik Terminolojisi	Deniz ve Liman İşletmeciliğine Giriş	Yük İşlemleri ve Gemi Stabitesi	Liman Operasyonları 2 (Genel Kargo ve Dökme Yük, Konteyner)	Deniz İşletmeciliğinde Finansal Yönetim	
Yabancı Dil	Denizcilikte insan kaynakları yönetimi	Hukuk temelli dersler	Konteyner Operasyon			
	Dünya Denizcilik Tarihi	Denizcilik İngilizcesi	Antrepo Rejimi			
	Gemi ve Liman Bölgesi	İş Güvenliği, Çevre ve Kalite Sistemleri	Gemi Kiralama ve Brokerlik			
	Denizde Güvenlik		Deniz Meteorolojisi			
	Temel İlk Yardım		Deniz Mevzuatı ve Gümrük İdaresi			
	Tehlikeli madde taşımacılığı		Deniz Ulaştırma Operasyonları ve Dokümantasyon			
	İş güvenliği ve işçi sağlığı		Dosyalama ve Arşivleme			
			Planlama			

Kaynak: Yapılan araştırma sonucunda oluşturulmuştur.

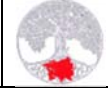

REFERENCES

- Ağca, E. O., Köseoğlu, A. M., (2013), Limancılık Eğitimlerinin Liman Geliştirmeye Etkisi ve Sektörün Eğitim İhtiyaçları , I. Ulusal Limancılık Kongresi, İzmir.
- Akten, N., Albayrak, M., (1988); Deniz Taşımacılığı Kılavuzu , İstanbul, Ekim Matbaacılık.
- Alderton, M. P., (1995), Sea Transportation: Operation and Economics , Thomas London, Reed Publications.
- Altunçubuk, F., (2000), Liman İdare ve İşletmesi , İstanbul, Deniz Ticaret Odası Yayınları.
- Branch, A. E., (1986), Elements of Port Operation and Manangement; London, Chapman and Hall.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2012), Bilimsel Araştırma Yöntemleri , Ankara, Pegem Akademi.
- Çağlar, D. V., (2012), Türk Özel Limanlarının Etkinlik ve Verimlilik Analizi , Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 3, 23, 158
- Creswell, J. W., (2007), Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions (second edition); London, Sage
- Çetin, Ç. K., (2012), Limanlarda Örgütsel Değişim ve Değer Zinciri Sistemlerinde Etkinlik Analizi , İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Çetin, O., (2009), Denizcilik Sektöründe Mukayeseli Bir Model, Güvenlik Stratejileri Dergisi-The Journal of Security Strategies-Yıl:5, Sayı:10, s.38,43.
- Ereş, F., (2007), Eğitimin Bilimine Giriş. (S. Uygun, Eğitimin Tarihsel Temelleri), Ankara, Maya Akademi Yayınları.
- Esmer, S., (2010), Konteyner Terminallerinde Lojistik Süreçlerin Optimizasyonu ve Bir Simülasyon Modeli, İzmir, Dokuz Eylül Yayınları.
- Haldenbilen, S., Ceylan, H., Murat, Y. Ş., Başkan, Ö. ve Ceylan, H., (2008), Türkiye’de Ulaştırma Eğitimi için Yeni Bir Model, Pamukkale Üniversitesi İnşaat Fakültesi İnşaat Mühendisliği Ulaştırma ABD, Journal of Academic Design, Akademik Dizayn Dergisi, s.16.
- Keskin, M. H., (2006), Lojistik (Tedarik Zinciri Yönetimi) , İstanbul, Nobel Yayın Dağıtım.
- Köseoğlu, A. M., Acar, A. Z. (2014), Lojistik Yaklaşımıyla Tedarik Zinciri Yönetimi , Eylül 2014, İstanbul, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Schiesinger, L., Haskett, J., (1991), The Service , Boston, Harward Business Review.
- UNTCTAD, (2009), Review of Maritime Transport , New York-Cenova, United Nations.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006), Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (5. bs.), Ankara, Seçkin Yayıncılık
- Yücel, C., (1997), Limanda verimliliği artırmaya yönelik uygulamalarla limanların yönetimi , Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnternet Kaynakları
- Bolum. (2013), İstanbul Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği: <http://www.istanbul.edu.tr/eng/duim/bolum.html>, (Erişim Tarihi, 14 Aralık 2014)
- Genel Bilgi. (2013), Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, <http://www.deu.edu.tr/DEUWeb/Icerik/Icerik.php?KOD=17121>, (Erişim Tarihi, 14 Aralık 2014)

- Misyon. (2013), Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, <http://www.deu.edu.tr/DEUWeb/Icerik/Icerik.php?KOD=4483>, (Erişim Tarihi, 14 Aralık 2014)
- Deniz ve Liman İşletme. (2013), Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://www.beykoz.edu.tr/tr/content/deniz-ve-liman-isletmeciligi>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Deniz ve Liman İşletmeciliği. (2013), Akdeniz Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://finike.akdeniz.edu.tr/deniz-ve-liman-isletmeciligi>, (Erişim Tarihi, 15 Aralık 2014)
- Ders İçerik. (2013), Kocaeli Üniversitesi. 12 15, 2013 Denizcilik İşletmeleri Yönetimi: <http://barbarosdyo.kocaeli.edu.tr/2012-2013ders%20icerik.pdf> (Erişim Tarihi, 14 Aralık 2014)
- Ders İçerikleri.(2013), Bülent Ecevit Üniversitesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, http://diyyo.beun.edu.tr/wp-content/uploads/2013/02/ders_icerikleri_2013.pdf, (Erişim Tarihi, 15 Aralık 2014)
- Deniz Kirliliği. (2014), Denizhaber, <http://www.denizhaber.com/HABER/13397/4/denizhaber-denizcilik-deniz-haber-turk-denizciligi-bosporus-turk-bogazlari-istanbul-bogazi-canakkale-bogazi-dto-turkish-maritime-pilotage-marine-environment-deniz-kirliligi-balikcilik.html>(Erişim Tarihi, 06 Şubat 2014)
- Deniz İşletme. (2013), Kocaeli Üniversitesi, Deniz İşletmeleri Yönetimi, <http://barbarosdyo.kocaeli.edu.tr/denizisletme.html>, (Erişim Tarihi, 14 Aralık 2014)
- Denizcilik işletmeleri yönetimi. (2013), Bülent Ecevit Üniversitesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, http://denizcilik.beun.edu.tr/?page_id=1724, (Erişim Tarihi, 14 Aralık 2014)
- İçerik. (2013), Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik işletmeleri Yönetimi, <http://www.deu.edu.tr/DEUWeb/Icerik/Icerik.php?KOD=802>, (Erişim Tarihi, 15 Aralık 2014)
- İhracat Rakamları. (2013), Türkiye İhracatçılar Meclisi, <http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-ihracat-rakamlari-tablolar.html>, (Erişim Tarihi, 07 Şubat 2014)
- İstatistikler. (2013), Sosyal Güvenlik Kurumu, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler/sgk_istatistik_yilliklari!/ut/p/b1/gAmCY2LEmCB0TUIOKGB0gEE5VA4vSj8XhrTzsnfKpTui7K1AQEDwCAKJoNgIcpXWXfQfxzgFjwv_2QjNyYF9VxV21RUE6Y39fo7pe3rM9FmV6KsBqvQG5cr, (Erişim Tarihi, 07 Şubat 2014)
- Kocaeli Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı. (2013), Kocaeli Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://karamursel.kocaeli.edu.tr/dl.html>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Liman Bandırma. (2013), Deniz Haber, <http://www.denizhaber.com.tr/guncel/42409/feribot-tekirdag-vapur-ali-markal-deniz-liman-bandirma-denizhaberajansi.html>, (Erişim Tarihi, 08 Şubat 2014)
- Liman. (2013), Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://gelibolu.comu.edu.tr/liman1.php>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Mersin Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı 2. (2013), Mersin Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://www.mersin.edu.tr/akademikb/denizcilik-meslek-yuksekokulu/deniz-ve-liman-isletmeciligi-programi>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)

- Müfredat. (2013), İstanbul Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği, <http://egitimyapilanma.istanbul.edu.tr/mufredat.php?id=51&ref=> (Erişim Tarihi, 15 Aralık 2014)
- Okan Deniz ve Liman İşletmeciliği. (2013), Okan Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://myo.okan.edu.tr/sayfa/deniz-ve-liman-isletmeciligi>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Piri Reis Liman. (2013), Piri Reis Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://www.pirireis.edu.tr/egitim/denizcilik-meslek-yuksekokulu/12816-2>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Program Hakkında (2013), Yalova Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://www.yalova.edu.tr/icerik/2120/2120/program-hakkinda.aspx>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Sinop Liman. (2013), Sinop Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, http://www.sinop.edu.tr/akademikbirimler/yuksekokullar/gerze_myo/liman/default.asp, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Ulaştırma Hizmetleri Deniz Liman İsl. (2013), Kastamonu Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://inebolu.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/bolumler/anamenu-bolumler-ustastirmahizmetleri-tr/anamenu-bolumler-ustastirmahizmetleri-denizlimanisl-tr>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Uludağ Deniz Liman İşletmeciliği (2013), Uludağ Üniversitesi, <http://gemlik.uludag.edu.tr/?p=58>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Uludağ Üniversitesi Müfredat (2014), , Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://www.uludag.edu.tr/Bologna/dereceler/dt/21/dl/tr/b/5/p/1057#mufredat>, (Erişim Tarihi, 01 Aralık 2014)
- Yalova Üniversitesi Ders İçerikleri. (2014), Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı, <http://www.yalova.edu.tr/icerik/2122/2122/ders-icerikleri.aspx>, (Erişim Tarihi, 01 Aralık 2014)
- Yaşar Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı. (2013), Yaşar Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://myo.yasar.edu.tr/ornek-sayfa/deniz-ve-liman-isletmeciligi-programi/>, (Erişim Tarihi, 16 Aralık 2014)
- Yaşar Üniversitesi Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı. (2014), Yaşar Üniversitesi, Deniz ve Liman İşletmeciliği, <http://myo.yasar.edu.tr/ornek-sayfa/deniz-ve-liman-isletmeciligi-programi/>, (Erişim Tarihi, 01 Aralık 2014)